

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zdeněk Maier

Historie světových tajných služeb

a jejich význam pro společnost

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2016-2017

BACHELOR THESIS

Zdeněk Maier

**The history of the world's secret services and their
importance for society**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Jiří Víšek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 6. března 2017

Zdeněk Maier

Poděkování

Děkuji svému konzultantovi panu Mgr. Jiřímu Víškovi za podněty k tématu a následným radám k mé bakalářské práci.

Anotace

Má bakalářská práce nese název Historie tajných služeb a jejich význam pro společnost. Při psaní jsem se zabýval prvními zmínkami o tajných činnostech, které měly za cíl získat moc, slávu, či peníze. Dále jsem se rozepsal o jednotlivých tajných službách, jako jsou CIA, GRU, Mossad, či sovětská KGB, o šifrovacím stroji Enigma, či nástroji sbírání informací Humint. Dalsími tématy, které jsem představil, byly nezdary tajných operací, pojednání o Oblasti 51 a jejím sovětském protějšku Kapustinu Jar. Mou práci uzavírají slavní špioni včetně nejznámějšího československého tajného agenta, který pronikl až do CIA, Karla Köchera.

Klíčová slova

Agent, BIS, CIA, Enigma, GRU, KGB, Köcher, Mossad, Tajná služba, Vojenské zpravodajství, Walsingham

Annotation

My bachelor thesis is called The history of the world's secret services and their importance for society. When I wrote this text, I focused on the first mentions of secret activities which aimed to gain power, fame or money. Then my work expanded to the various topics as secret services like The CIA, GRU, Mossad, or the Soviet KGB, then Emigma encryption machine or HUMINT information collecting tool. Another topics which I wrote about were setbacks of secret operations, treatise on Area 51 and its Soviet counterpart Kapustin Jar.

Keywords

Agent, BIS, CIA, Enigma, GRU, KGB, Köcher, Military Intelligence of Czechia, Mossad, Secret Service, Walsingham

Agent, BIS, CIA, Enigma, GRU, KGB, Köcher, Mossad, Tajná služba, Vojenské zpravodajství, Walsingham

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SVĚTOVÉ TAJNÉ SLUŽBY	10
1.1 Získávání informací, jejich interpretace a využití.....	11
1.2 Skryté akce.....	11
1.3 Historie světových tajných služeb od prvopočátků po současnost	12
1.4 Francis Walsingham	13
1.5 Jak spolu souvidí selfie a špionážní satelity?.....	14
1.6 Humint	15
1.6.1 Sběr dat	16
1.6.2 Důležitost Humintu	17
2 ŠIFROVACÍ STROJ ENIGMA	18
2.1 Techniky a následné prolomení šifrování	19
3 STRUKTURA TAJNÝCH SLUŽEB A JEJICH VÝZNAM PRO SPOLEČNOST	21
3.1 CIA.....	21
3.1.1 FINANCOVÁNÍ AMERICKÝCH ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB.....	22
3.1.2 Organizační struktura CIA	24
3.2 KGB	27
3.3 GRU	29
3.3.1 Organizační struktura GRU	30
3.4 Specnaz	32
3.4.1 Rozdělení ruských Specnaz	32
3.4.2 Specnaz GRU	33
3.4.3 Speciální Zbraň	34
3.5 Mossad	35
3.5.1 Historie Mossadu	35
3.5.2 Slavné operace - Amerika	36
3.5.3 Slavné operace - Evropa	37
4 TAJNÉ SLUŽBY NA ČESKÉM ÚZEMÍ	40
4.1 BIS	40
4.2 Vojenské zpravodajství.....	41

4.3	Úřad pro zahraniční styky a informace.....	41
5	OBLAST 51 A JAK JI SOVĚTSKÝ SVAZ FOTIL Z VESMÍRU	42
6	KAPUSTIN JAR JAKOŽTO SOVĚTSKÁ ANALOGIE AMERICKÉ OBLASTI 51.....	44
7	NEZDARY TAJNÝCH OPERACÍ.....	45
8	SLAVNÍ ŠPIONI.....	47
8.1	Mata Hari	47
8.2	Julius a Ethel Rosenbergovi.....	48
8.3	Aldrich Ames	49
8.4	Giacomo Casanova	50
9	KAREL KÖCHER	51
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	55
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	58
	SEZNAM PŘÍLOH.....	59

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybral historii a vývoj světových tajných služeb od prvopočátků až do dnešních dní. Dané téma jsem si vybral na základě zájmu o špionážní služby, kdy mě již od dětství fascinovaly filmy o slavných špiónech a těch nejznámějších špionážních akcích. Toto téma je stále aktuální, neboť aktivity tajných služeb, ať už přímo či nepřímo, ovlivňují chod států a vztahy mezinárodní, kdy již od pradávna byly tajné služby využívány ke skrytým akcím a mocenským bojům.

Události, které zahrnovaly špionážní činnost, jsou zdokumentovány v různých historických etapách lidstva. Již Starý Zákon vypráví o Jefunovi a Kálebovi a dvanácti špiónech a jejich vstupu do země zaslíbené. Další záznamy o prvotních tajných akcích nalézáme ve staré Číně, Indii, potom také ve starověkém Egyptě či u Aztéků.

Jednou z událostí, které jsou spojeny s tajnými službami, je v těchto měsících aktuální téma udajného zapojení ruských tajných služeb do amerických voleb a zvolení Donalda Trumpa prezidentem Spojených států amerických. Dle prohlášení bývalého amerického prezidenta Baracka Obamy ze dne 29. prosince 2016 a podle zprávy odtajněné v lednu 2017 došla zpravodajská komunita Spojených států k závěru, že ruská vláda zasahuje do prezidentských voleb v USA. Ve zprávě uvedla, že ruský prezident Vladimir Putin dle jejich informací nařídil kampaň na ovlivnění amerických voleb v roce 2016. Cílem Rusů bylo podle této zprávy podřývat víru veřejnosti v demokratický proces v USA, poškozovat pověst Hillary Clinton a tak snížit její potenciální šanci na prezidentský úřad. Dále dle informací jimi nabitými se domnívali, že Putin a ruská vláda vyvinuli jasnou snahu o to, aby novým prezidentem Spojených států byl zvolen právě Donald Trump.

Cílem mé práce je popsat vývoj tajných služeb od počátků, příklady tajných akcí v historii, uvedení několika slavných špiónů a jejich příběhů, včetně nejslavnějšího československého špiona Karla Köchera. Rozepsal jsem se například o šifrovacím stroji Enigma, nejvýznamějších tajných agenturách a jejich organizačních strukturách, včetně zmínky o českých zpravodajských službách, až k pojednání o nezdarech těchto organizací.

Přínos mé teoreticky zaměřené práce vidím v tom, že hojně využívám zahraničních informačních zdrojů, které v českém překladu nejsou moc dostupné.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SVĚTOVÉ TAJNÉ SLUŽBY

Tajné služby jsou vládními agenturami, zpravodajskými službami, nebo aktivitami vládních agentur, které mají na starosti shromažďování zpravodajských informací. Poslání a pravomoce tajných služeb se v každé zemi mohou velmi lišit. Kupříkladu mohou země ustanovit tajnou službu, která bude mít určitou policejní sílu (například dohled nad lidmi), ale i jiné. Pravomoce a povinnosti vládních organizací mohou být částečně tajné a částečně veřejné. Organizace může dostat za úkol operovat veřejně na území domovského státu a tajně v zahraničí, nebo naopak. Tajná policie a zpravodajské služby jsou obvykle považovány za tajné služby. Například KGB byla formou tajné policie.

Franzouzský politik a policejní úředník Joseph Fouché, první vévoda z Otranta je někdy považován za průkopníka tajných služeb. Mimo jiné je mu přisuzováno několik odhalení připravovaných atentátů na v té době Prvního Konzula Bonaparta (1799-1804) díky rozsáhlé a těsné síti různých informátorů.

Tajné zpravodajské služby se označují jako „druhé nejstarší řemeslo“, již od dob antiky potřebovali vedle obrany proti vnějším nepřátelům, kromě regulace daňového systému a vnitřních konfliktů také systematicky získávat a vyhodnocovat informace. Proto je nacházíme v monarchiích, oligarchiích, demokraciích a diktaturách. Setkáváme se s nimi v městských státech, ve středověkých dynastických státech, později ve státech moderní doby. Ať už jde o malé státy nebo velké říše s množstvím politických jednotek a etnik, pro každou formu vlády je důležité odhadnout skutečné i potencionální protivníky.¹

¹ ED. WOLFGANG KRIEGER. [Z NĚMECKÉHO ORIG. PŘEL. EDUARD SVĚTLÍK]. Tajné služby ve světových dějinách špionáže a utajené akce od antiky po současnost. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 9788073363000. str. 7-15.

1.1 ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ, JEJICH INTERPRETACE A VYUŽITÍ

Důležitým aspektem u nabitých informací je jejich interpretace. Tajná služba velmi často získá informace, které jsou neúplné a je proto potřeba značné míry výkladu. Interpretace získaných informací je úspěšná jen tehdy, když je správně pochopen příslušný kontext. Z toho důvodu vyžaduje zpravodajská analýza velké množství se sebou souvisejících poznatků, které se získávají převážně z veřejně dostupných zdrojů, což bývá například tisk, vědecká a technická literatura, či odborné publikace. Sbíráni těchto poznatků, a tudíž vytěžování tajných služeb, je velmi náročné pokud vládne snaha o perfektní výsledek.²

Po získání a analýze informací je třetím důležitým faktorem využití zjištěných poznatků a informací. Přirozeně nestačí pouze tajnou informaci získat a správně ji interpretovat, ale je třeba ji také osobě, která disponuje rozhodujícím právem, tudíž politickému nebo vojenskému vůdci, včas předat a musí být pro něj také užitečnatelná. Například je velice důležité včas protivníkův útočný plán rozpoznat a předat vlastnímu velení. Dále je zapotřebí, aby takové hlášení označilo, je-li to v rámci možností, všechny závažné prvky, jež jsou důležité k zastavení útoku, popřípadě k obraně vlastních zájmů. Pouhé hlášení, že „protivník příští měsíc zaútočí“, je mnohem méně užitečné než zpráva obsahující geografické údaje a informace o síle vojenských jednotek, jejich výzbroji, plánované taktice, zásobování, komunikaci a způsobu předávání rozkazů.

1.2 SKRYTÉ AKCE

Skryté akce jsou další agendou tajných služeb. Charakterizovat je lze dle toho, že se prostřednictvím tajných služeb přímo a aktivně zasahuje do vnitřních poměrů a zájmů oblasti přímo ovládané protivníkem (nezřídka jde dokonce o přitele) v zájmu dosažení změn, které jsou pro jejich zájmy žádoucí. Může se přitom například jednat o cílené šíření

² ED. WOLFGANG KRIEGER. [Z NĚMECKÉHO ORIG. PŘEL. EDUARD SVĚTLÍK]. Tajné služby ve světových dějinách špionáže a utajené akce od antiky po současnost. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 9788073363000. str. 14-19.

falešných informací, jejichž terčem může být protivníkův mocenský aparát (vláda, vojenský štáb atd.), nebo o falešné informace, které jsou šířeny veřejností, aby znejistili jeho poslanci, elita, popřípadě i trhy, média nebo vojáci.

Cíl pro tyto akce je jasný: Podkopat legitimitu a efektivitu stávajícího vedení daného státu, vynutit si změnu kurzu, jakým se tato země ubírá, nebo v některých případech dokonce způsobit její pád. Dá se říci, že se jedná o modifikaci chování, které jak skrytými falešnými informacemi, tak i napomáháním, podplácením či vydíráním působí na důležité jednotlivce nebo skupiny osob. Ve hře mohou být i tajné dodávky peněz, zboží a zbraní.³

1.3 HISTORIE SVĚTOVÝCH TAJNÝCH SLUŽEB OD PRVOPOČÁTKŮ PO SOUČASNOST

Události zahrnující špionáže jsou zdokumentovány v celé lidské historii. Například Starý zákon vypráví o Jozuovi a Kálebovi a dvanácti špionech při vstupu do země zaslíbené. Starověké spisy čínských a indických vojenských stratégů, jako byli Sun-c a Chanakya obsahují informace o podvodu a intrikách. Chandragupta Maurya, zakladatel mauryjské dynastie a impéria v Indii využíval atentátů, špionů a tajných agentů.

Starověcí Egypťané měli důkladně rozvinutý systém pro využívání tajných služeb a Hebrejci byli také známí svým uměním používat služeb špehů. Špehové také byli hojně využíváni v říších řecké a římské. V průběhu 13. a 14. století Mongolové spoléhali na špionáž při svých výbojích v Asii a Evropě. Feudální Japonsko často používalo služby ninjů pro tajné operace.

Aztékové používali *pochtecas*, to byli lidé ze sféry obchodníků, které využívali jako vyzvědače a diplomaty - disponovali diplomatickou imunitou. Před bitvou nebo válkou byli tito agenti posláni špehovat nepřátele v přestrojení, převlečení do jejich kostýmů a

³ ED. WOLFGANG KRIEGER. [Z NĚMECKÉHO ORIG. PŘEL. EDUARD SVĚTLÍK]. *Tajné služby ve světových dějinách špionáže a utajené akce od antiky po současnost*. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 9788073363000. str 14-20.

mezi nepřáteli mluvili jejich řečí pro splnutí a výzvědnou činnost. Obvykle nosili místní kroj a mluvili jejich jazykem, to byly techniky velmi podobné těm moderním.⁴

1.4 FRANCIS WALSINGHAM

Mnoho moderních metod špionáže bylo ustanoveno Francisem Walsinghamem v alžbětinské Anglii. Walsinghamův personál v Anglii zahrnoval kryptologa Thomase Phelippese, který byl odborníkem na luštění písmen a padělání a Arthura Gregoryho, který byl zručný při lámání a opravování pečetí bez jakékoliv detekce druhé strany. Od roku 1585 byla Marie Stuartovna v zajetí sira Amiasa Pauleta, jednoho z dalších agentů Francise Walsinghama, který měl za úkol získat všechny tajné korespondence Marie. Paulet Marii podvedl tím, že přes své agenty dal Marii důvod věřit, že cokoliv, co se od ní vynášelo tajně v pivním soudku, bylo v bezpečí. Marie byla podvedena, když si myslela, že její tajné dopisy byly v bezpečí, zatímco ve skutečnosti byly dešifrovány Walsinghamovými agenty. Podařilo se jim zachytit dopisy, které naznačovaly spiknutí s cílem sesadit Alžbětu I.⁵

Obrázek 1: [Francis Walsingham](#)

⁴ The history of spying. Spies and spying [online]. Londýn: Weebly, 2013 [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://spiesandspying.weebly.com/the-history-of-spying.html>

⁵ HUTCHINSON, Robert. Elizabeth's Spymaster: Francis Walsingham and the Secret War That Saved England. 2. doplněné vydání. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 2006. ISBN 978-0312368227.

V zahraničním zpravodajství rozšířil Walsingham rozsáhlou síť "zpravodajů", kteří si předávali jak obecné novinky, tak tajemství. S toutou svou sítí agentů pokryl Evropu a Středomoří. Zatímco zahraniční operace byly běžnou součástí práce tajemníka, Walsingham do nich vnesl ambice a tvář a také velkou sumu svých vlastních peněz jako investic. Rozhodil svou síť agentů v mnohem větší míře než kdokoliv před ním. Rozšiřoval svou síť a využíval spojení po celém kontinentu, stejně tak v Konstantinopoli a Alžíru, a budoval kontakty s katolickými exilanty.⁶

1.5 JAK SPOLU SOUVIDÍ SELFIE A ŠPIONÁŽNÍ SATELITY?

Digitální videa a digitální fotografie jsou všude kolem nás. Používáme je dnes a denně. Vynález fotoaparátu na počátku 20. století kompletně změnil způsob zachycování momentek, portrétů, nebo jídel. V dřívějších dobách, když si chtěli lidé cokoli zvětšit, museli vzít plátno a začít malovat. První fotoaparáty zachytili obraz, ale s vyvoláním fotografie to již bylo složitější a téměř neexistoval způsob, jak se s novým snímkem pochlubit prakticky hned po pořízení fotografie. Fotoaparáty fungovaly a byly hojně využívány, ale přesto lidé měli potřebu vynalézt fotografování digitální.

Úspěšné vypuštění sovětského satelitu Sputnik v říjnu 1955 vyznačilo novou metou v shromažďování informací. Co nevidět se ve vesmíru objevily americké i ruské špiónážní satelity vybavené fotoaparáty ke špiónáži nepřítelů. Když byly špiónážní satelity v plenkách, používaly se v nich klasické fotoaparáty s filmem. Satelit, který se nachází na oběžné dráze Země, se nemůže jen tak vrátit na Zem, ale onen film je přitom potřeba nějak získat. A tak se vymýšlely nejrůznější složité postupy. Například se film vložil do přepravní kapsle, která se potom odpálila k Zemi a když se k ní snázela na padáku, přiletělo letadlo a zachytilo ji, s čímž byla v praxi ale spousta problémů.

Tento komplikovaný systém bylo potřeba vylepšit. V roce 1976 to vyřešil start satelitu KH 11 třídy Keyhole. Byl vybaven digitálním fotoaparátem, který využíval převratné zařízení označované zkratkou CCD (zkratka pro zařízení citlivé na elektrický

⁶ HUTCHINSON, Robert. Elizabeth's Spymaster: Francis Walsingham and the Secret War That Saved England. 2. doplněné vydání. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 2006. ISBN 978-0312368227.

náboj). Toto zařízení přeměňuje energii dopadajícího světla na energii elektrického signálu, takže vlastně dokáže převádět vizuální obraz a sled elektrických nábojů. Z těchto nábojů se dá vytvořit elektrický signál, který lze předat přijímači. Přijímač signál převezme a obraz zobrazí na monitoru, či nějakém jiném zobrazovacím zařízení. CCD chip o velikosti 800 x 800 bodů na palubě satelitu KH 11 nabízel rozlišení 640 000 pixelů. Americká vláda tedy byla schopna z výšky 320 kilometrů zaostřit na předmět o velikosti necelých patnácti centimetrů čtverečních a elektronickou verzi snímku ihned odeslat na Zem. Díky armádám a špionážním silám tedy dnes můžeme digitální fotoaparáty a nečekat na vyvolání fotografií i několik dní.⁷

1.6 HUMINT

HUMINT (z anglického HUMAN INTELIGENCE) je jedním z druhů získávání tajných informací. Při této metodě se využívá lidských spolupracovníků zpravodajských služeb, které jim tajně zadávají úkoly, řídí je a vytěžují a to jak pro potřeby špionáže tak i kontrašpionáže.

Jedná se o jeden z vůbec neúčinnějších způsobů sběru informací. Je ale zároveň velmi rizikový. Jako jediný má možnost odhalit plány a záměry nepřítele, když jsou teprve ve fázi plánování. Nakopak jedna z nevýhod této metody získávání dat je velké riziko odhalení spolupracovníka, zejména když přihlédneme na přísné tresty, které většina zemí uděluje za špionáž proti jejich zájmům, dále také to, že výsledky se obvykle dostavují velmi pomalu. Základním předpokladem pro získání relevantních informací je výběr osob, které budou do HUMINT sítě zařazeny.

Podíváme-li se do historie, zjistíme, že informace získané těmito lidskými zdroji pomohly formovat zahraniční politické rozhodování již v ve dvacátém století. Pokud by Oleg Peňkovskij neposkytoval CIA podrobné informace o potenciálu sovětského raketového programu, Kubánská krize mohla mít zcela jiný výsledek.

⁷ Den, kdy začala kosmická špionáž. Záběry z družice se chytaly do sítí. Technet [online]. Praha: Technet, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/kosmicka-spionaz-zabery-z-druzice-historie-pacner-fwg-/tec_vesmir.aspx?c=A160602_131818_tec_vesmir_kuz

Lidská zpravodajská služba, HUMINT, je definována jako jakákoliv informace, která může být získána pomocí lidských zdrojů. Za sběr dat z HUMINTu je zodpovědná pobočka CIA označená jako NCS (National Clandestine Service).

NCS je zodpovědná za posílení národní bezpečnosti a zahraniční politiky prostřednictvím tajného shromažďování dat z programu HUMINT.⁸

1.6.1 SBĚR DAT

Data jsou shromažďována pomocí:

- Tajného pořizování fotografií
- Oficiálních kontaktů se zahraničními vládami
- Vyzpovídáváním cizinců i občanů dané země, kteří cestují do zahraničí

Úředníci NCS zodpovědní za sbírání HUMINT dat se nazývají operativní důstojníci. Soustředí se na získávání informací od osob s přístupem k zásadním zahraničním zpravodajským informacím v celé řadě otázek o národní bezpečnosti.

Pro to, aby byli úspěšní, musí úředníci NCS pochopit jeden z nejsložitějších aspektů lidí - jejich povahu. Emoce, plány a motivace jsou u každé osoby jiné a časem se mění. Pochopení lidí, se všemi jejich složitostmi, má zásadní význam pro sbírání HUMINT informací.

Metody sběru dat mohou být různé, mohou probíhat různými způsoby, včetně například osobních schůzek. Některé HUMINT operace mají krátké trvání, zatímco jiné trvají několik let. NCS úředníci musí pochopit a poté posoudit záměry a motivace svých spolupracovníků, stejně jako autentičnost informací, které jim tito spolupracovníci poskytují. Nejúspěšnější zdroje HUMINT poskytují množství informací s ohledem na požadavky CIA.

⁸ INTelligence: Human Intelligence. Central Intelligence Agency [online]. Washington, USA: CIA, 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/intelligence-human-intelligence.html>

NCS důstojníci, pracují na zajištění toho, aby tito informátoři vyplňovali právě ty mezery, které potřebuje vláda zacelit. Když jsou mezery vhodně zaplněny HUMINT zdroji, NCS úředníci navrhnu plán pro všechny spolupracovníky. Při zajištění bezpečí spolupracovníků HUMINT musí NCS velice opatrně nakládat s jejich identitami.

Úspěch operace je závislý na tom, že všichni úředníci a informátoři pracují jako tým. Všichni důstojníci jsou důležití pro úspěch NCS za pomoci HUMINT.

1.6.2 DŮLEŽITOST HUMINTU

Lidský aspekt zpravodajských služeb hraje rozhodující roli v rozvíjení a implementaci zahraniční a národní bezpečnosti Spojených států amerických a chránění amerických zájmů.

HUMINT spolupracovníci v rámci NCS jsou využíváni, jen když mají možnost být umístěni vhodně tak, aby měli přístup k tajným informacím užitečným pro vládu, prezidenta, politické představitele, vojenské a další klíčové členy zpravodajské komunity. V případě, že informace mohou být shromažďovány pomocí jiných metod sběru, pak HUMINT spolupracovníky (s rizikem ztráty životů) si lze ponechat pro získávání informací, pro něž neexistuje žádná jiná metoda sběru, než je právě HUMINT.

2 ŠIFROVACÍ STROJ ENIGMA

Enigma byl automatický stroj na šifrování a dešifrování zpráv. V posledních asi 30 letech si získal velkou mezinárodní publicitu, když vyšlo najevo, že spojenci kryptoanalytici za druhé světové války rozluštili německý tajný klíč. Mnozí britští a američtí historici se domnívají, že díky tomuto mimořádnému počínu spojeneckých tajných služeb, který se dařilo držet pod pokličkou až do sedmdesátých let minulého století, je možné, že byla druhá světová válka zkrácena až o dva roky než bývala mohla původně trvat.

Obrázek 2: Šifrovací stroj Enigma

Vypadal jako psací stroj, dokonce se tak na něm i psalo. Narozdíl od klasických psacích strojů z něj vycházely skupiny nesrozumitelných písmen a čísel. Byly do něj zabudovány z počátku tři vzájemně propojené válce nastavené podle zvoleného vzorce, které se otáčely. Později byly přidávány další válce, nejsložitější verze tohoto vynálezu jich měla osm. Šifranti mohli stroj nastavit pokaždé jiným způsobem, takže se vlastní šifra nikdy dvakrát neopakovala. Existovalo 150 trilionů různých kombinací, jimiž bylo možno každý znak napsat, záleželo na postavení rotorů a dalších drobnostech.

Zašifrovanou zprávu mohl na druhé straně přečíst jenom ten, kdo znal použitý klíč. Proto považovali Němci tento stroj za absolutně nerozluštitelný.⁹

V první světové válce nabíral vývoj kodovacích a šifrovacích zařízení velké obrátky. Před koncem války vznikaly první šifrovací stroje, které pracovaly s rotory, neboli šifrovacími disky. Němec Arthur Scherbius si nechal po předchozích výzkumech v únoru roku 1918 patentovat šifrovací stroje s rotory, Scherbiuse následovali Nizozemec Hugo Alexandr Koch v říjnu roku a Švéd Arvid Gerhard Damm ve stejném měsíci roku 1919. Američan Edward Hugh Hebern se šifrovacími stroji zabýval dokonce už v roce 1917, ale patentovat si stroj nechal až v roce 1924. V roce 1923 od něj odkoupil dosavadní patenty již zmiňovaný Alexandr Koch a nechal si patentovat nový elektromechanický šifrovací stroj a pojmenoval ho Enigma.

Enigma nebyla jen jeden stroj, ale jednalo se o celou řadu vývojových strojů, které byly stavěny v nejrůznějších komerčních a vojenských verzích, zčásti prodávány do jiných zemí, kde byly napodobovány a dále se vyvíjely. Varianta Enigma-A, která byla představena roku 1923 Kochem v Bernu a roku 1924 na Světovém poštovním kongresu ve Stockholmu, byla složitou kombinací psacího a šifrovacího stroje. Enigma-B byla představena o něco později a byla podstatně menší a svým zevnějškem se příliš nelišila od nastupujících elektrických psacích strojů. V roce 1925 Koch paralelně vytvořil Enigmu-C a Enigmu-D, na něž získal patenty v letech 1927 v Anglii a v Nizozemsku. Popularita strojů Enigma vzbudila nejen u vojenských ale i civilních míst v různých zemích velkou pozornost.

2.1 TECHNIKY A NÁSLEDNÉ PROLOMENÍ ŠIFROVÁNÍ

Kryptologové ve službách německé armády před druhou světovou válkou považovali Enigmu za velmi bezpečný systém, protože nabízel neuvěřitelně velké množství kombinací pro šifrování zpráv. Například polský expert Tadeusz Lisicki prohlásil, že jejich počet se skládá z čísla pět s 87 nulami. V německém táboře proto věřili, že kód

⁹ 1937 Enigma Manual - English Translation. Bob Lord's Home Page [online]. Lord, 2010 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.ilord.com/enigma-manual1937-english.html>

zašifrovaný Enigmou lze prolomit a vyluštit jen při znalosti platného nastavení šifrovacího zařízení. Svou roli hrálo i to, že se Enigma používala na úrovni vrchního armádního velení, takže se šifrovaly pouze operativně taktické depeše, které po krátké době měly jen historickou hodnotu. Na co ale Němci mysleli trochu méně, byl fakt, že bezpečnost nebyla otázkou ani tak konstrukce, jako spíše užívaných postupů a při širokém nasazování v nacistické armádě otázkou chyb jeho uživatelů a prohřešků proti stanoveným pravidlům. Logicky bylo rozluštění textu reálnější hrozbou, čím dál častěji byl šifrován tím stejným způsobem.

Britové vybudovali centrum, ze kterého dešifrovali německou komunikaci. Nacházelo se v Bletchey Parku v Anglii a získali do něj vhodné osoby, především z univerzit v Oxfordu a Cambridgi, ale i mnoho lidí z jiné sféry než té univerzitní. Centrum ležící mezi oběma univerzitami označovali jako Station X. V centru pracovali zkušení kryptoanalytici, kteří pracovali již za první světové války ve slavné čtyřicítce admirality, ve které byli skutečné legendy kryptoanalitiky, ale také jazykovědci, historici a slavní šachisté. Tito lidé začali vyvíjet nové metody a přístroje, díky kterým chtěli přijít na systém šifrování Enigmy. Spojili své síly s francouzsko-polským týmem, který operoval z Vignolles ve Francii, aby zajistili co nejrychlejší a efektivní výměnu získávaných informací a poznatků.

Ve Station X, s využitím polské kopie Enigmy, vytvořili vlastní stroje TypeX, které pracovaly na stejném principu jako Enigma. První klíč se spojeneckým dešifrovacím týmem podařilo rozluštit 17. ledna roku 1940. Spojenci ve druhé světové válce benefitovali z informací získaných díky dešifrování komunikace německých sil.

Zajímavý je například fakt, že spojenci věděli o chystané akci Barbarossa proti Sovětskému svazu, ale Stalin byl natolik podezřívavý, že nevěřil ani svým tajným službám, natož spojeneckým, takže i přesto, že o tomto plánovaném Hitlerovu tažení na Moskvu spojenci věděli před jeho uskutečněním, se Hitlerovi podařilo Stalina překvapit. Samozřejmě víme, jak Němci v kruté ruské zimě dopadli, ale to je věc druhá, rozhodně SSSR mohlo být na tuto ofenzívu připraveno o dost lépe.¹⁰

¹⁰ Enigma exhibition in London pays tribute to Poles. *The News* [online]. The News, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: Enigma exhibition in London pays tribute to Poles

Dešifrování Enigmy spojenci za druhé světové války mělo významné účinky. I když nemůžeme tomuto způsobu získávání tajných informací přiřknout rozhodující výsledek na to, jak tento konflikt dopadl, je i tak zřejmé, že výrazně pomohl zkrátit dobu jeho trvání. Bez dešifrování kódů Enigmy by byla cesta Spojenců k vítězství nad hitlerovským Německem mnohem delší, měla by v mnoha ohledech zcela jiný průběh, tím pádem by dost pravděpodobně bylo zabito až o miliony lidí více než tomu bylo ve skutečnosti, tudíž myslím, že dostává v mé bakalářské práci takový prostor zcela oprávněně.

3 STRUKTURA TAJNÝCH SLUŽEB A JEJICH VÝZNAM PRO SPOLEČNOST

3.1 CIA

Central Intelligence Agency (CIA, *Ústřední zpravodajská služba*) je civilní, zahraniční zpravodajská služba vlády Spojených států amerických, která má za úkol shromažďování, zpracování a analýzu bezpečnostních otázek z celého světa. Jako jeden z hlavních členů americké zpravodajské služby je CIA podřízena řediteli Národní zpravodajské služby a je zaměřena především na poskytování zpravodajských služeb pro prezidenta a vládu.

Obrázek 3: [Znak CIA](#)

Zpravodajské služby v USA mají kořeny již v době George Washingtona, ale teprve od druhé světové války začaly být koordinovány na vládní úrovni. Prezident Franklin D. Roosevelt jmenoval newyorského právníka a válečného hrdinu Williama J. Donovana prvním koordinátorem informací, a poté, co v roce 1942 USA vstoupily do druhé světové války, vedoucím Úřadu strategických služeb (OSS, *Office of Strategic Services*). OSS - předchůdce CIA - měl mandát pro sbírání a analýzu strategických informací. Po druhé světové válce byla OSS byla zrušena spolu s mnoha dalšími válečnými agenturami a jejich funkce byly převedeny ke státním a válečným oddělením americké vlády.

Netrvalo příliš dlouho než prezident Harry Truman uznal potřebu poválečné a centralizované zpravodajské organizace. K vytvoření plně funkční zpravodajské organizace Truman podepsal v roce 1947 zákon o národní bezpečnosti, který položil základy pro agenturu CIA. Zákon o národní bezpečnosti pověřoval CIA koordinací a hodnocením národních zpravodajských aktivit s přímým vlivem na bezpečnost spojených států.¹¹

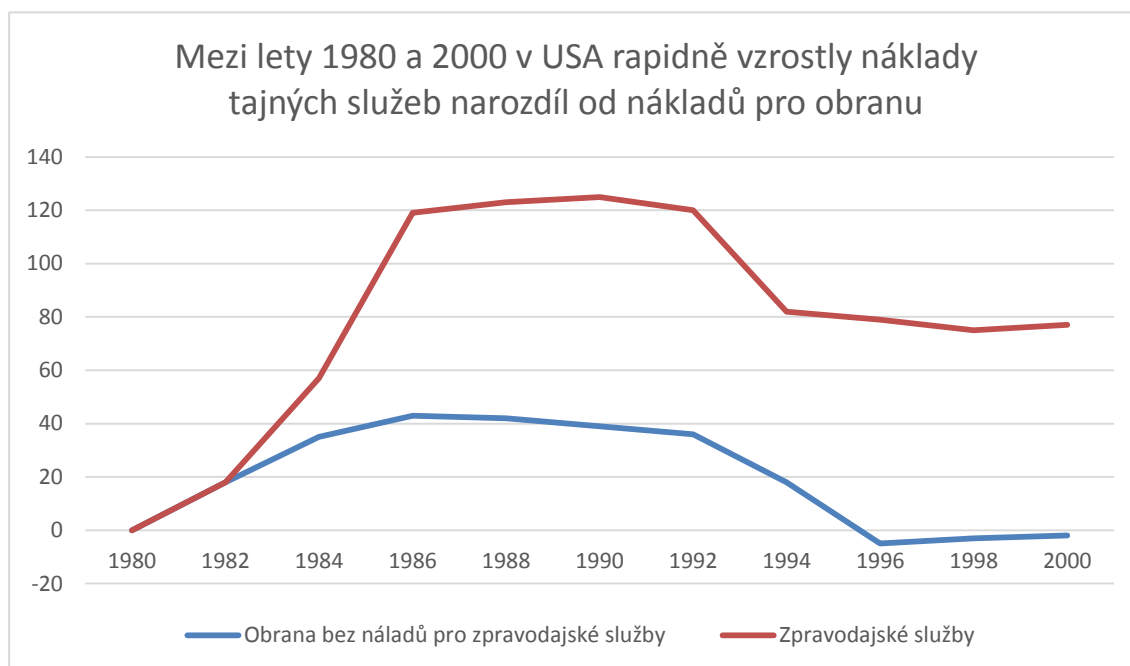
V roce 2004 podepsal prezident George W. Bush zákon o zpravodajské reformě a prevenci terorismu, který restrukturalizoval zpravodajské kruhy ve Spojených státech zrušením pozic ředitele ústřední zpravodajské služby a jeho zástupce a vytvořením pozice ředitele CIA. Zákon dále vytvořil pozici ředitele národních zpravodajských služeb, který dohlíží na zpravodajskou komunitu a na Národní protiteroristické centrum.

3.1.1 FINANCOVÁNÍ AMERICKÝCH ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB

Dne 9. února 2016 předložila americká zpravodajská komunita žádost o svůj rozpočet pro fiskální rok 2017 na 53,5 miliard amerických dolarů pro Národní zpravodajský program (NIP) a ministerstvo obrany zažádalo pro stejný rok o 16,8 miliard dolarů pro

¹¹ About CIA. *Central Intelligence Agency* [online]. CIA, 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/about-cia>

Vojenský zpravodajský program (MIP).¹² Mezi lety 1980 a 2000 se rapidně zvýšilo procentuální obsazení nákladů pro zpravodajské služby v americkém rozpočtu.

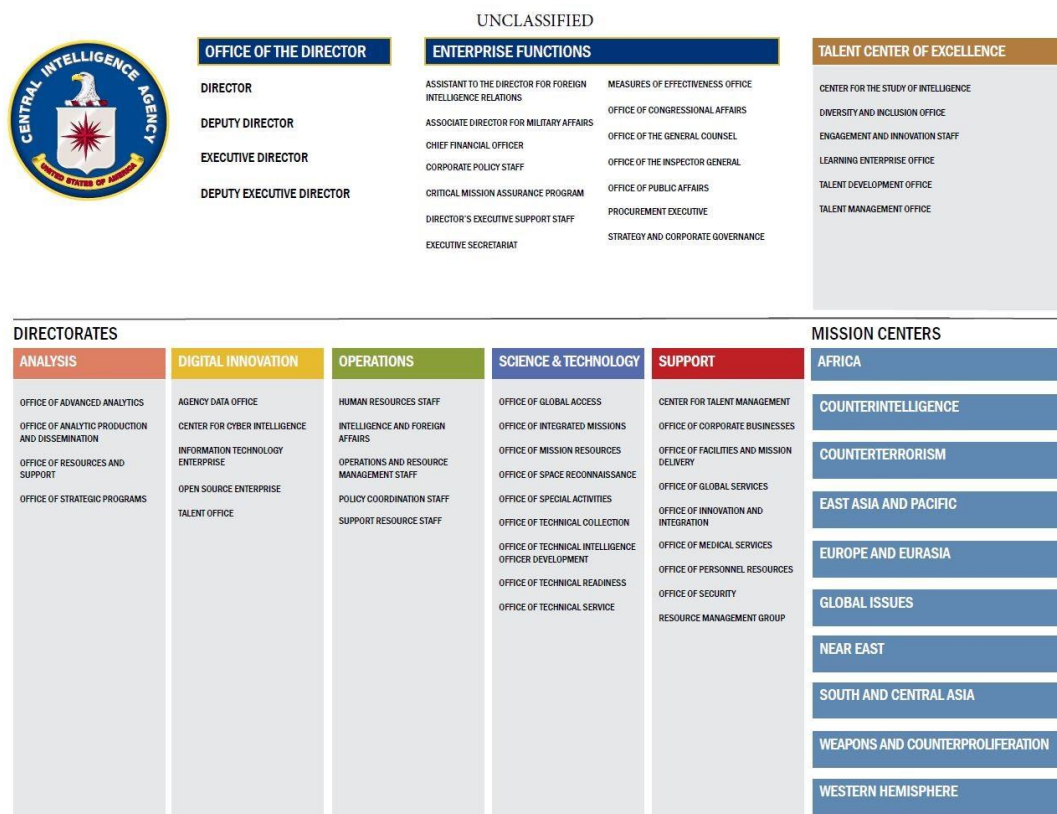

Graf 1: Rozdíl ve financování zpravodajských služeb a nákladů pro obranu USA mezi lety 1980 a 2000

¹² DNI RELEASES BUDGET FIGURE FOR FY 2017 APPROPRIATIONS REQUESTED FOR THE NATIONAL INTELLIGENCE PROGRAM. Office of the Director of National Intelligence [online]. [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/press-releases/215-press-releases-2016/1315-dni-releases-budget-figure-for-fy2017-appropriations-requested-for-the-national-intelligence-program>

3.1.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA CIA

CIA se skládá z výkonného výboru a pěti hlavních ředitelství, jimiž jsou ředitelství analýzy, operací, digitální inovace, ředitelství podpory a ředitelství pro vědu a technologie.

Tabulka 1: Organizační struktura CIA

Ředitel CIA

Ředitelem Ústřední zpravodajské služby je Mike Pompeo, který byl na tuto pozici nominován nastupujícím prezidentem Donaldem Trumpem a schválen senátem 23. ledna 2017. Ředitel CIA stojí v čele agentury a zprávy podává ředitely Národní zpravodajské služby. Ředitel CIA řídí činnosti, personál a rozpočet Ústřední zpravodajské služby.

Zástupce ředitele CIA

Zástupce ředitele CIA pomáhá řediteli při jeho povinnostech a zastupuje ho se všemi jeho pravomocemi pokud není pozice ředitele obsazena, nebo není ředitel k dispozici. Od druhého února roku 2017 tuto funkci vykonává Gina Haspel.

Výkonný ředitel CIA

Výkonný ředitel je zodpovědný za organizaci CIA v rámci běžného režimu. Pozice byla dříve nazývána spolupracovník zástupce ředitele Ústřední zpravodajské služby. Od května roku 2013 je tento úřad v rukou Meroe Parkové.

Zástupce ředitele CIA pro analýzu

Ředitelství analýzy (analytická pobočka CIA) je zodpovědné za vytváření a šíření analýzy zpravodajských informací o klíčových zahraničních i mezinárodních otázkách, týkajících se často důležitých a citlivých témat. Má čtyři regionální analytické skupiny, šest skupin na nadnárodní otázky a tři skupiny, které se zaměřují na politiku a nábor a podporu personálu. Jsou zde také kanceláře se zaměřením na Irák, kancelář, která pokrývá Blízký východ, další, který má na starosti jižní Asii, dále ruské a evropské kanceláře pro analýzu, pro asijské Tichomoří, Latinskou Ameriku a Afriku.

Zástupce ředitele CIA pro operace

Ředitelství operací má na starosti získávání tajných informací, a to především z tajných zdrojů pomocí již zmiňované metody HUMINT a tajných akcí.

Název oddělení odráží jeho roli jakožto koordinátora lidských zpravodajských činností mezi dalšími prvky širší americké zpravodajské komunity s vlastními HUMINT operacemi. Toto ředitelství bylo vytvořeno ve snaze ukončit dlouholeté válčení o vliv, pravocních postupů a financování mezi ministerstvem obrany USA a CIA. Navzdory tomu ministerstvo obrany nedávno zahájilo činnost své vlastní globální tajné zpravodajské služby.

Toto ředitelství je organizováno dle geografických oblastí a problémů, které v těchto oblastech vznikají, ale v současné době je jeho přesné uspořádání tajné.

Zástupce ředitele CIA pro vědu a technologie

Pozice zástupce ředitele CIA pro vědu a technologie byla založena za účelem výzkumu, tvorby a správy technického vybavení. Mnohé z jeho inovací bylo převedeno do jiných zpravodajských služeb, nebo do vojenských služeb.

Například vývoj průzkumných letounů U-2 byl proveden ve spolupráci s letectvem Spojených států. Původním posláním letounů U-2 byla tajná průzkumná činnost v zakázaných oblastech, jako byl Sovětský svaz. Následně byla opatřena elektronickým odposlechem a nyní jsou provozována letectvem.

Snímky shromažďované letouny U-2 a průzkumnými satelity byly analyzovány Národním fotointepretačním centrem (NPIC), který měl k dispozici analytiku z CIA i vojenských služeb. Následně byla NPIC převedeno pod Národně geopolitickou agenturu (NGA)

Ředitelství podpory

Ředitelství podpory poskytuje důležité administrativní funkce pro správný chod CIA, ale v souladu s potřebou držet detaily o organizaci utajované. Tyto funkce zahrnují péči a práci s personálem, bezpečnost, komunikaci a finanční úkony. Většina tohoto oddělení se člení na menší kanceláře na základě jejich rolí a poslání.

Úřad pro veřejné záležitosti

Úřad pro veřejné záležitosti poskytuje řediteli Ústřední zpravodajské služby rady pro komunikaci s médii, se zaměstnanci a veřejností v otázkách týkajících se jeho role jako ředitele CIA a hlavního člověka CIA pro komunikaci s lidmi mimo CIA, ale i její zaměstnance.

Generální poradce

Úřad generálního poradce uděluje rady a doporučení řediteli CIA ve všech právních záležitostech týkajících se jeho role ředitele agentury a je hlavním právním poradcem i pro celou agenturu.

Generální inspektor

Úřad generálního inspektora je nezávislým úřadem při CIA, v jehož čele stojí generální inspektor a kontroluje hospodaření společnosti, její efektivitu a odpovědnost jednotlivých oddělení při aktivitách CIA prováděním nezávislých auditů, inspekce, inspekce,

vyšetřováním a hodnocením programů a operací agentury. Současný generální inspektor je Christopher R. Sharpley.

Oddělení lidských zdrojů

Oddělení lidských zdrojů je podřízeno řediteli CIA a dohlíží na veškeré činnosti nezbytné pro podporu a tvorbu budoucnosti pracovní síly agentury. Jde o různorodou skupinu profesionálů s cílem investovat sílu a úsilí pro zaškolení svých zaměstnanců.¹³

3.2 KGB

KGB (Výbor státní bezpečnosti) byl název hlavní sovětské tajné služby, která současně plnila úkoly špionáže, kontrašpionáže a tajné policie v Sovětském svazu. Kromě těchto oborů pod ni ještě spadala některá odvětví sovětského vojenského výzkumu. Byla pověřena zpracovávat všechny zpravodajské informace, přibližně to, co ve Spojených státech prováděla CIA nebo oddělení kontrašpionáže FBI. Jako tajná služba byla pověřena také potlačováním politické opozice, včetně rozsáhlého použití násilí a provokatérů. 5. července 1978 byla přejmenována na KGB Sovětského svazu.

Obrázek 4: [Obrázek 4: Logo KGB](#)

¹³ Leadership. *Central Intelligence Agency* [online]. Washington, USA: CIA, 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/about-cia>

Organizace vznikla 13. března 1954 a zanikla 6. listopadu 1991. Historie KGB se datuje od roku 1954, kdy vzešla ze sovětské tajné policie Čeky, která vznikla v prosinci 1917 a změnila mnohokrát své jméno než byla transformována na KGB. Čeka byla v roce 1917 vytvořena za účelem dočasné organizace, kterou si chtěli bolševici upěvnit vládu. Plánovalo se, že se zruší, až Lenin převezme vládu země. Čeka byla zrušena po občanské válce v letech 1918 až 1921. Její místo zaujalo v roce 1922 Státní politické ředitelství (GRU). Josif Stalin používal GRU k rozdrčení jeho oponentů. V roce 1934 ho Stalin přejmenoval na Lidový komisariát pro vnitřní záležitosti a udělil mu velké sankční pravomoce.

Protože služba už nebyla pod vedením strany, Stalin ji použil jako osobní prostředek při utlačování lidí při Velkém teroru ve 30. letech dvacátého století. Tajná policie byla nejvíce strachahánějí institucí Stalinovy vlády. Po Stalinově smrti Lidový komisariát pro vnitřní záležitosti upustil od extrémního násilí a reorganizoval se v roce 1954 na KGB. Modernizace a reforma KGB byla nejvýraznější pod vedením Yurie Andropova. Byl ředitelem KGB v letech 1967 až 1982 a později se stal generálním tajemníkem komunistické strany.

Když přišel v 80. letech k moci Michail Gorbačov, udělal rozsáhlé reformy v KGB. V důsledku toho se KGB stala méně agresivní vůči politickým disidentům a omezila svůj boj i v zahraničí. V srpnu 1991 se předseda KGB Vladimir Kryuchkov pokusil o neúspěšný převrat vlády země. To byl začátek konce pro KGB. Tato událost a odhalení dalších aktivit, včetně infiltrace ruské pravoslavné církve byla příčinou veřejného zájmu o reformu KGB.

Ruský prezident Boris Jelcin po pádu Sovětského svazu organizaci rozdělil. V důsledku toho bylo vytvořeno pět agentur, každá se svou vlastní funkcí. KGB oficiálně přestala existovat 6. listopadu 1991.¹⁴

¹⁴ ED. WOLFGANG KRIEGER. [Z NĚMECKÉHO ORIG. PŘEL. EDUARD SVĚTLÍK]. Tajné služby ve světových dějinách špionáže a utajené akce od antiky po současnost. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 9788073363000. str. 163-200.

3.3 GRU

Vedle KGB působí v Rusku tajná agentura GRU (v českém překladu hlavní rozvědková správa). Pod svým původním názvem Registraturní správa byla vytvořena 5. listopadu roku 1918 na příkaz tehdejšího Revolučního vojenského sovětu (Revvojensovětu). Vnikla jako 4. správa generálního štábu Rudé armády (vojenská zpravodajská služba).

Název, který nese dnes, získala až po několika přejmenováních a reorganizaci. Po založení GRU vydal Lenin příkaz tehdejší jediné rozvědné službě Čece, aby nezasahovala do operací GRU. Přesto již v roce 1919 byla GRU infitrována informátory a tajnými agenty z řad Čeky. Tím byl dán základ divokého soupeření mezi oběma rozvědnými službami. Jejich rivalita byla dokonce mnohem větší než rivalita mezi FBI a CIA v USA v pozdějších letech.¹⁵

GRU je největší ruská zahraniční zpravodajská služba. Například v roce 1997 nasadila šestkrát tolik agentů do akcí v cizích zemích než SVR (nástupce KGB).

GRU byla známa svou částečnou nezávislostí a to i vůči hlavním mocenským centrům Svazu sovětských socialistických republik, kterými byly organizace KGB či KSSS. Podrobnější existenci GRU jako pojem, jeho způsob fungování a jeho strukturu pak západním zpravodajským službám odhalil po roce 1960 Oleg Peňkovskij, který působil jako dvojitý agent. Po tom, co jeho zrádné činnosti vůči SSSR odhalily orgány kontrarozvědky KGB a Sovětský svaz ho nechal popravit, kontrola KGB nad GRU silně zesílila.

V začátcích své existence kladla organizace vůbec největší důraz na špionáž, která byla mířena proti Německu. V roce 1923 se dokonce účastnila tamního neúspěšného komunistického pokusu o převrat. Při druhé světové válce měla nejvíce svých agentů a

¹⁵ Main Intelligence Administration (GRU). *Global security* [online]. 2010: Global security, <http://www.globalsecurity.org> [cit. 2017-02-05]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/gru.htm>

spolupracovníků v Evropě (např. Zpravodajská skupina zvaná Rudá kapela) a Asii. Když začala Studená válka, zaměřila organizace pozornost na činnost v USA a zemích západní Evropy. V těchto zemích budovala své vlastní agenturní sítě, nezávisle na agenturních sítích konkurenční KGB.

Organizace operovala po celém světě, včetně provozu stanice pro rádiový odposlech SIGINT ve městě Lourdes na Kubě, dále v zemích bývalého sovětského bloku, především v Lotyšsku a Litvě.

Ačkoliv veřejnost GRU často srovnává s Obrannou výzvědnou službou Spojených států (Defense Intelligence Agency), její aktivity jsou shodné s aktivitami téměř všech amerických vojenských výzvědných služeb, nejen pouze s výše uvedenou. GRU získává zpravodajské informace, stejně jako například americká CIA, prostřednictvím metody HUMINT.

Podle muže, který ze Sovětského svazu utekl na Západ, bývalého důstojníka GRU Stanislava Luneva jsou Spojené státy pokryty ruskou zpravodajskou službou, jejímž prostřednictvím tato organizace sbírá informace o amerických vůdcích. Tyto informace by v případě války byly využity ruskými speciálními jednotkami k cílené likvidaci těchto členů americké elity. Lunev dále tvrdí, že GRU se podílí i na výcviku teroristů a to dokonce v celosvětovém měřítku.¹⁶

3.3.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA GRU

Náčelník GRU je podřízen pouze náčelníkovi generálního štábu a ministroví obrany a nemá přímý kontakt s politickým vedením země. Na rozdíl od náčelníka organizace SVR (Službou vnější rozvědky), který se setkává s prezidentem každý týden konkrétně v pondělí, šéf vojenské rozvědky nemá žádný přesný termín pro setkávání s prezidentem. Stávající systém příjmu informací a zpravodajské analýzy vedením GRU zbavuje politiky

¹⁶ Russia military spy boss 'sacked'. BBB News [online]. Londýn, VB: BBC, 2009 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8016371.stm>

přímému přístupu k GRU. Náčelník a zároveň zástupcem vedoucího generálního štábu je Korabelnikov Valentin Vladimirovich.

Členění dle oddělení

První oddělení - První oddělení má pět odborů a každý z nich má na starosti zpravodajské úkoly v několika evropských zemích, které mu jsou určeny.

Druhé oddělení (frontová zpravodajská činnost) – Má na starosti sedm cílů, které plní na západní polokouli:

- Prvním cílem je dohlížení na správným plněním taktiky agentury
- Za druhé dohlíží na rekrutování agentů a na síť svých agentů
- Třetí cíl je financování agentů a zpravodajských operací v těchto zemích
- Čtvrtým cílem je shromažďování informací a jejich následná analýza
- Za páté: Rozhlasový a elektronický odposlech
- Čestý cíl je vedení jednotky Specnaz (jednotka zvláštního určení)
- Sedmým cílem je financování kódování a dohlížení nad bezpečností zpráv a informací získávaných a zpracovávaných jejími agenty

Třetí oddělení má na starosti zpravodajskou činnost v asijských zemích.

Oddělení čtvrté věnuje svou pozornost zejména zpravodajským operacím, které se odehrávají v Africe.

Páté oddělení je zodpovědné za operativně taktické operace tajné služby.

Armádní jednotky agentury jsou podřízeny přímo tomuto oddělení. Námořní zpravodajská činnost je podřízena druhému oddělení námořního štábu, který je zase podřízen oddělení páté GRU. Oddělení je koordinační centrum pro tisíce zpravodajských struktur v armádě (od zpravodajských oblastních útvarů až po speciální divize jednotek).

Šesté oddělení zahrnuje centrum pro vermírnou zpravodajskou činnost, vede také akce Specnazu. Jejich funkcí je především rádiová zpravodajská činnost.¹⁷

3.4 SPECNAZ

Specnaz znamená v ruštině termín, který zastřešuje všechny speciální síly a je používán v mnoha postsovětských státech. Historicky termín odkazoval na speciální vojenské jednotky řízené zpravodajskou službou GRU. Také popisuje jednotky zvláštního účelu nebo komando různých ministerstev (například speciální záchranná jednotka ministerstva Nouzových situací v postsovětských zemích).

Název Specnaz je tradičně spojován hlavně se speciálními jednotkami Ruska. Dále i další postsovětské státy často odkazují na své speciální síly pod stejným názvem, protože zdědily speciální jednotky z dnes již zaniklých sovětských bezpečnostních agentur. Pátá běloruská brigáda Specnaz nebo Skupina Alfa Bezpečnostní služby Ukrajiny jsou příklady sil Specnaz, které jsou z jiné země než z Ruska.

3.4.1 ROZDĚLENÍ RUSKÝCH SPECNAZ

- Specnaz GRU (armádní, GRU = vojenská rozvědka)
- Specnaz MVD (Ministerstvo vnitra) - OMSN SOBR - speciální oddíl rychlé reakce MVD (v roce 2002 převeden do OMSN)
- Specnaz VV MVD - agentura vnitřních vojsk MVD
- Specnaz FSB (Federální služba bezpečnosti)
- Specnaz SVR (Služba vnější rozvědky)
- Specnaz FSIN (Federální vězeňská služba)
- Specnaz FSKN (Federální služba pro kontrolu narkotik)

V následující podkapitole se budu věnovat právě té speciální jednotce Specnaz, která spadala pod agenturu GRU.

¹⁷ Main Intelligence Administration (GRU). Global security [online]. Global security, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/gru.htm>

3.4.2 SPECNAZ GRU

GRU Spetsnaz jsou elitní vojenské útvary, které spadají pod kontrolu vojenské zpravodajské služby GRU. Jde o vůbec první sovětský či ruský Specnaz. Dokonce byl více než o dvě desítky let starší než jeho protějšek z řad KGB.

Koncept používání taktiky a strategie speciálních sil byl poprvé navržen ruským vojenským teoretikem Mikhailem Svechnykovem, popraveným během Velké čistky v roce 1938), který předpokládal vývoj nekonvenčních bojových schopností s cílem překonat nevýhody, kterým mohou konvenční síly v boji čelit. Praktická realizace byla zahájena "Dědečkem Specnazu", jak byl nazýván Ilja Starinov. Během druhé světové války byly vytvořeny průzkumné a sabotážní síly pod dohledem druhého odboru Generálního štábu sovětských ozbrojených sil. Tyto síly byly podřízeny velitelům na frontách.

Obrázek 5: [Specnaz GRU](#)

Spetsnaz GRU je nejstarší ze všech zvláštních jednotek pro speciální operace v Rusku a je považován za jednu z nejlepších speciálních jednotek na světě a také za jednu z nejlépe vycvičených a nejzkušenějších v celé Ruské federaci. Svou činnost zahájila v roce 1949 a její hlavní role jsou průzkum, přímá akce, vraždění a sabotáž. Organizace se dělí na několik brigád, z nichž každá působí v jiné lokalitě.¹⁸

¹⁸ Russian Spetsnaz – GRU – KGB– MVD – Vypmel. Systema Spetsnaz [online]. Moskva, Rusko: Russian Martial Art, 2015 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.systemaspetsnaz.com/russian-spetsnaz-gru-kgb-fsb-mvd>

Označení „přísně tajné“ pro speciální jednotky Specnaz dnes již není moc přesné. Všechny ruské speciální jednotky, včetně právě Specnazu, se postupně stávají oficiálním státním nástrojem, jsou často zapojovány do policejních drogových zátahů, protiteroristických akcí, či vojenských operací. Informování o všech těchto akcích médií je dnes již tak široké, že veřejnost často mluví o jednotkách konkrétně a podle jejich názvů. Například samotná jednotka OMON v rámci ministerstva vnitra se dnes tak intenzivně podílí při asistování pořádkové policii, že již skoro ztratila pro veřejnost spojitost se Specnazem.

I přesto, jak se názory na ruské speciální jednotky změnily, stále platí, že jde o nejlépe vycvičené a nejzkušenější vojáky v Rusku. To platí hlavně právě pro Specnaz.

3.4.3 SPECIÁLNÍ ZBRAŇ

Specnaz používají pro bojové akce nůž, který byl navržen speciálně pro jejich jednotky. Je jím balistický nůž, který využívá pružinu instalovanou uvnitř rukojeti, což umožňuje, aby se čepel vysunula dostatečně silně na to, aby se dala použít jako účinná zbraň.

Obrázek 6: [Speciální balistický nůž vytvořen pro Specnaz](#)

Další nožem, který je používán Specnazem je NRS-2. Do tohoto nože je vestavěná jednorázová střelná zbraň schopná vystřelení partony SP-4. Výroba tohoto speciálního nože započala Tulskou zbrojařskou společností pro Sovětský svaz výhradně pro jednotky Specnaz v 80. letech 20. století. Tento nůž je dodnes používán jako osobní zbraň pro

moderní jednotky Specnaz a speciálních vymahačských skupin. NRS-2 je navržen tak, aby čepel buď nepřítele probodla, byla na něj vržena, nebo dokonce vystřelena pomocí zabudovaného střelného mechanismu na vzdálenost až 25 metrů.¹⁹

3.5 MOSSAD

Mossad (v překladu tato zkratka znamená Institut pro výzvědné a zvláštní operace) je zpravodajská služba Izraele s vnějším polem působnosti. Oficiálně vznikl 2. března 1951 a svou činnost zahájil 1. dubna 1951. Původní název Mosadu zněl Institut pro koordinaci (ha-Mosad le-Teum), svůj nynější název získal v roce 1963. Do jeho kompetence spadá sběr informací, plánování a provádění zvláštních operací mimo území Státu Izrael a dále pak koordinace všech aktivit zpravodajských služeb Izraele v zahraničí (podobnou funkci plní CIA Spojených států amerických nebo MI6 Spojeného království).

Tato bezpečnostní služba je považována za jednu z nejúčinnějších a profesionálních bezpečnostních služeb na světě. Lidově řečeno je na žebříčku pěti nejlepších zpravodajských služeb na světě. Pravděpodobně jako jediná neupřednostňuje nábor cizinců, ale i přesto jich pro ni pracuje velmi mnoho. Externí zaměstnanci pracují v takovém utajení, že ani jejich vlastní manželky či rodiny netuší, že jejich příbuzný pracuje pro tajnou službu.

3.5.1 HISTORIE MOSSADU

Před vznikem Izraele bylo jeho území pod správou Spojeného království. Na tomto území žilo pospolu židovské a arabské obyvatelstvo v neustálem napětí, které bylo způsobováno zejména odlišným náboženstvím. Vojenské jednotky Spojeného království měly za úlohu udržování pořádku a potlačování jakýkoliv zárodků konfliktů, takže byly oběma stranami konfliktu považované za jednotky okupační. V roce 1929 vznikla na území Palestiny Židovská agentura (Jišuv), jejíž součástí bylo několik tajných organizací, které potřebovaly důležité zpravodajské informace pro svojí činnost. Proto hlavní

¹⁹ Spetsnaz Equipment. Global security [online]. Global security, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/spetsnaz-equipment.htm>

vojenská složka Jišuvu Hagana vytvořila informační službu Šaj – Šerut Jedi'ot. Úkolem Šaji byl sběr tajných informací pro operace vedené Haganou a poskytování infomací pro vedení Jišivu, aby mohlo politicky a vojensky obchodovat s izraelskými Araby, arabskými zeměmi a představiteli dohlížejících světových mocností. 29. listopadu roku 1947 Společenství národů (současná Organizace spojených národů) schválilo plán na rozdělení území Palestiny. 15. května 1948 po ukončení britské mandátní správy vznikl stát Izrael. Vznik Izraele a napadnutí spojenými arabskými armádami (První Arabsko-Izraelská válka) vyústilo k vytvoření prvních zpravodajských služeb. Dne 7. června 1948 premiér David Ben Gurion jmenoval členem politického oddělení Židovské agentury Reuvena Shiloaha a šéfem Šaji Issea Beeriho. Toto jmenování přineslo založení prvních státních zpravodajských služeb.²⁰

3.5.2 SLAVNÉ OPERACE - AMERIKA

Argentina

V roce 1960 Mossad zjistil, že nacistický vůdce Adolf Eichmann se po druhé světové válce skrývá v Argentině. Tým pěti agentů pod vedením Shimona Bena Aharona tajně pronikl do Argentiny a díky důkladnému pozorování potvrdil, že Eichman v Argentině žije pod falešným jménem Ricardo Klement. Unesli ho 11. května roku 1960 a tajně převezli do úkrytu, následně Eichmana propašovali do Izraele, kde byl souzen a nakonec popraven. Argentina proti tomu protestovala. Její vládě se nelíbilo, že byla narušena svrchovanost země a Rada bezpečnosti Organizace spojených národů poznamenala, že případné opakování podobných akcí by znamenalo porušení zásad, na nichž je mezinárodní řád založený, vytvoření nejisté atmosféry a nedůvěry, které jsou neslučitelné se zachováním míru a zároveň dodala, že Eichmann měl být přiveden k řádnému soudnímu procesu za zločiny, z nichž byl obviněn. Zároveň zdůraznila, že toto vyjádření v žádném případě nemá být vykládáno jako přehlížení ohavných zločinů, ze kterých byl Eichmann obviněn. Mossad po těchto vyjádřeních ukončil operaci, která měla za cíl polapit Josefa Mengeleho, další nacistické osobnosti druhé světové války.

²⁰ BLACK, Ian a Benny MORRIS. Mossad: izraelské tajné války : dějiny izraelské tajné služby. Vyd. 3., V Jotě 2. Brno: Jota, 2006. Nové obzory (Jota). ISBN 80-7217-392-8.

Spojené státy americké

V devadesátých letech dvacátého století Mossad objevil agenta Hizballáhu, který ve Spojených státech amerických tajně obstarával materiály potřebné k výrobě nástražného výbušného systému (IED) a dalších zbraní. Mossad spolupracoval s americkými tajnými službami a tohoto agenta sledovali s nadějí, že nechtěně prozradí další agenty Hizballáhu, ale nakonec byl s ohledem na bezpečnost zatknut dříve.

Mossad znovu informoval CIA a FBI v srpnu 2001 s informací, že na základě jejich pozorování vniklo do Spojených států až na 200 teroristů a ti že plánují velký útok na Spojené státy. Izraelská rozvědka varovala FBI, že získala informace, které naznačují velký úder v USA a že jsou Spojené státy velmi zranitelné. Dnes není známo, jestli americké úřady nebraly varování dostatečně vážně, nebo zda obsahovalo dostatek důležitých podrobností, aby na toto riziko mohly protiteroristické týmy včas odpovědět a vyvarovat se mu. O měsíc později teroristé udeřili na Světové obchodní centrum a Pentagon při největším teroristickém útoku v historii.

Uruguay

V roce 1965 agenti Mossadu zavraždili lotyšského nacistického kolaboranta Herbertse Cukurse.

3.5.3 SLAVNÉ OPERACE - EVROPA

Belgie

Mossad je údajně zodpovědný za zabití kanadského inženýra a balistického experta Geralda Bulla 22. března roku 1990. Ten byl několikrát střelen do hlavy před jeho bruselským bytem. Bull v té době pracoval pro Irák na projektu Babylon, což byl Husajnův tajný projekt superzbraně. Někteří lidé, včetně Bullova syna, si myslí, že Mossad v tomto zabití ve skutečnosti nefiguroval a pouze si přičítá zásluhy kvůli tomu, aby odradili ostatní v pomáhání nepřátelským režimům. Existuje alternativní teorie, podle níž byl Bull zabit CIA. Dalšími kandidáty na Bullově zavraždění jsou Írán a Irák.

Německo

Plumbat, odehrávající se v roce 1968, byla operace, jejímž úkolem bylo získat zpracovanou uranovou rudu pro potřeby programu atomových zbraní. Německá nákladní loď Scheersberg A zmizela na cestě z Antverp do italského Janova spolu s nákladem 200 tun této uranové rudy. Hovoří se o tom, že byla odcizena právě Izraelem.

Mossad posílal dopisy, v nichž byly zabudované výbušné systémy. Bylo to v rámci operace Boží hněv. Mnoho z těchto jednotlivých útoků nemělo fatální následky, jejich smyslem nebylo vždy zabití člověka, který byl adresátem dopisu. Výbušné dopisy posílané Mossadem vedly k útěku ze země nacistického válečného zločince Aloise Brunnera, který po útoku ztratil 4 prsty pravé ruky v roce 1980.

Itálie

V roce 1986 Mossad použil agenta v utajení k nalákání izraelského jaderného technika Mordechaie Vanuna ze Spojeného království do Itálie za použití metody ‘‘honey trapping‘‘, což je praktika špionáže, při níž se využívá romantických nebo sexuálních vztahů pro mezilidské, politické, nebo peněžní účely na úkor jedné ze stran zapojené do této romantické či sexuální aféry. Při této operaci byl Vanuna unesen a vrácen do Izraele, kde byl souzen a shledán vinným z velezrady kvůli jeho roli v odhalení izraelského jaderného programu.

Norsko

21. července roku 1973 byl v norském Lillehammeru zabit agenty Mossadu marocký číšník Ahmed Bouchyki. Ti si ho spletli s Alim Hassanem Salamahem, jedním z vůdců Černého září, palestinské skupiny odpovědné za masakr v Mnichově, kterému bylo po tomto útoku v Norsku poskytnuto útočiště. Agenti Mossadu použili falešné kanadské pasy, což když vyšlo najevo, samozřejmě rozzuřilo kanadskou vládu. Šest příslušníků Mossadu bylo zatčeno a incident byl proslaven pod označením Lillehammerská aféra. Izrael byl následně donucen vyplatit odškodné rodině zavražděného Ahmeda Bouchykiho.

Spojené království

Mossad pomáhal MI5, zpravodajské službě Spojeného království, po bombových útocích v Londýně v roce 2005. Podle knihy o Mossadu s názvem *Gideon spies* (česky *Gideonovi špehové*) MI5 krátce po podzemních bombových útocích v britské metropoli shromáždila důkazy, dle nichž terorista z řad al-Káidy známý pod krycím jménem Mustafa přicestoval do Velké Británie krátce před zmíněnými útoky. Mustafaova pravá identita zůstávala celé měsíce velkou neznámou, ale na začátku října roku 2005 Mossad informoval MI5, že pravé jméno této osoby je Azhari Husin a že je expertem na výrobu výbušnin. Husin studoval ve Velké Británii a zprávy získané tajnými službami odkazují na informaci, že se setkal s hlavním útočníkem zmíněných útoků v Londýně, Mohammedem Sidiquem Khanem, na konci roku 2001 ve vojenském tréninkovém kempu na Filipínách. Meir Dagan, tejdější šéf Mossadu, údajně MI5 poskytl informaci, že Husin pomáhal s rekrutováním nových dobrovolníků pro bombové útoky.

Mossad tvrdil, že je dosti možná ta varianta, že Husin v době bombových útoků pobýval v Londýně a poté uprchl do hlavního útočiště al-Káidy v Pákistánu, kde se po bombových útocích obvykle schovával. Husin byl zabit při přestřelce v Indonésii v listopadu roku 2005. Pozdější oficiální stanoviska ohledně londýnských bombových útoků ani slovem Husina nezmínily.

SSSR

Mossad při pátrání po refusenících. Refusenici jsou osoby, kterým byla odepřena některá lidská práva, např. právo na vystěhování se. Později bylo slovo refusenik používáno pro označení osob, které se odmítaly účastnit některých povinných aktivit, např. vojenské služby) v Sovětském svazu během zásahů proti sovětským Židům v období mezi lety 1950 a 1980 aktivně hledal tyto židy a pomáhal jim navázat kontakt s židovskou tajnou organizací. Mossad jim například pomáhal se získáváním židovských náboženských předmětů, které byly zakázané sovětskou vládou a pomáhal jim komunikovat s jejich blízkými, kteří žili mimo sovětský svaz mimo Sovětský svaz.

Mnoho studentů rabínství ze západních zemí cestovalo do Sovětského svazu jako součást tohoto programu s cílem vytvoření a udržování kontaktu s refuseniky.²¹

4 TAJNÉ SLUŽBY NA ČESKÉM ÚZEMÍ

Na území České republiky operují tři zpravodajské služby. Jsou jimi Bezpečnostní informační služba (civilní kontrarozvědka), Vojenské zpravodajství (vojenská zpravodajská služba zahrnující rozvědnou i protivýzvědnou část) a Úřad pro zahraniční styky a informace (civilní výzvědná služba).

4.1 BIS

Funkci civilní kontrarozvědky zastupuje Bezpečnostní informační služba. Pracuje na území České republiky. Analyzuje všechny příchozí jak potenciální, tak i existenční bezpečnostní hrozby, snaží se jim předcházet, také se podílí na zpravodajské ochraně záležitostí, které se týkají důležitých zájmů státu v oblasti ekonomie a bezpečnosti, sleduje aktivitu zpravodajských služeb cizích států na území České republiky a sbírá informace o organizovaném zločinu odehrávajícím se na našem území, nebo o extrémistických politických hnutích. V této agendě se činnost BIS částečně překrývá s činností Útvaru odhalování organizovaného zločinu.

Na rozdíl od Útvaru odhalování organizovaného zločinu je činnost Bezpečnostní informační služby výhradně zpravodajská, služba nemá žádnou výkonnou pravomoc, nemůže zatýkat a služební zbraň mohou její příslušníci ze zákona použít jen v případech krajní nouze, kdy jsou ohroženi na životě, nebo zdraví (toto platí i pro ostatní zpravodajské služby). V čele BIS aktuálně stojí generál Jiří Lang.²²

²¹ BLACK, Ian a Benny MORRIS. Mossad: izraelské tajné války : dějiny izraelské tajné služby. Vyd. 3., V Jotě 2. Brno: Jota, 2006. Nové obzory (Jota). ISBN 80-7217-392-8.

²² O nás. Bezpečnostní informační služba [online]. Praha [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas.html>

4.2 VOJENSKÉ ZPRAVODAJSTVÍ

Vojenské zpravodajství je zpravodajskou službou, která spadá pod armádu České republiky. Jejím současným ředitelem je generálporučík Ing. Ondřej Páleník. Úřad vojenského zpravodajství slučuje někdejší Vojenskou rozvědku a Vojenské obranné zpravodajství. V současné době je pod vojenským zpravodajstvím také přímo podřízená 601. skupina speciálních sil České republiky.²³

4.3 ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE

Posledním ze zmíněných úřadů v rámci tajných služeb na našem území je Úřad pro zahraniční styky a informace. Ten plní roli civilní rozvědky. To, že je to rozvědka civilní ale neznamena, že by její příslušníci byli, podobně jako je to u členů BIS, civilisty v pravém slova smyslu, popřípadě že by při výkonu jejich povolání nebyli v bezprostřední ohrožení některými objekty zpravodajského zájmu. Výraz „civilní“, který je použit v návaznosti na tuto službu, vyjadřuje odlišení od vojenské zpravodajské služby a často také to, že civilní zpravodajské služby bývají podřízeny civilním orgánům, jimiž jsou ministerstva vnitra a zahraničí, nebo nejsou závislé na žádném resortu. V řadě případů je náplň práce Úřadu pro zahraniční styky a informace zcela shodná a aktivitami Vojenského zpravodajství, zejména pokud jde o bezpečnostní zpravodajství, které má za cíl eliminovat hrozby terorismu.

Na rozdíl od Vojenského zpravodajství se Úřad pro zahraniční styky a informace více zaměřuje na politické zpravodajství a ekonomickou rozvědku. Úřad pro zahraniční styky a informace je podřízen ministru vnitra, což je jedna z věcí, která bývá často kritizována. Jedná se o dědictví reformy českých zpravodajských služeb; na počátku 90. let byla zahraniční rozvědka z důvodu zdráhání se ministerstva zahraničí podřídit ji tomuto úřadu provizorně podřízena ministerstvu vnitra a tento „provizorní“ statut jí zůstal dodnes. Úřad pro zahraniční styky a informace je taktéž službou, která doposud nemá vlastní zákon.

²³ Kdo jsme. Vojenské zpravodajství [online]. Praha [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzcr.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>

Příslušníci se řídí Zákonem o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Aktuálně je ředitelem služby plk. Ing. Ivo Schwarz.²⁴

Ústřední roli v celém zpravodajském systému České republiky hraje vláda. Ta určuje, jaké konkrétní informace mají být v rámci zpravodajského systému získávány, a to jak z dlouhodobého, tak krátkodobého hlediska.

5 OBLAST 51 A JAK JI SOVĚTSKÝ SVAZ FOTIL Z VESMÍRU

Na světě existuje jen málo míst, která přitahují větší pozornost médií a veřejnosti než nevadská Area 51. Objekt amerického letectva běžně známý jako Area 51 (Oblast 51) je přísně utajovaná, mimo všechnu civilizaci, v poušti severozápadně od města Las Vegas vybudovaná základna, která byla založena v roce 1957 jako výzkumné armádní středisko. Nachází se zde mimo jiné 7 kilometrů dlouhá letištní dráha používaná pravděpodobně k testování armádních vysokorychlostních letadel. Hory, které se rozprostírají okolo základny, znemožňují sledování oblasti pomocí radarů, americké letecké síly přiznaly světu existenci základny teprve v roce 1994.

Podle Ústřední zpravodajské služby je správný název pro zařízení Homey Airport (česky Útulné letiště) nebo Groom Lake (Čeledínovo jezero), přitom ale proslulý název Area 51 byl použit v oficiálním dokumentu CIA z doby, kdy probíhala válka ve Vietnamu. Dalšími názvy používanými pro tento objekt jsou Země snů, Nebeský ranč, Základna či Vodní město. Speciální vzdušný prostor kolem oblasti se označuje jako Zakázaná oblast 408 sever.

Současné primární využití základny je veřejnosti neznámé. Nicméně na základě historických dokumentů se zde zabývají vývojem a testováním experimentálních letounů a zbraní. Velká míra tajemství obkloupující tuto základnu položila základ pro mnoho

²⁴ Kdo jsme? *Úřad pro zahraniční styky a informace* [online]. Praha [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://uzsi.cz/cs/kdo-jsme/>

konspiračních teorií, nejčastěji spojených s mimozemšťany. Ačkoli základna nebyla nikdy prohlášena za tajnou základnu, veškeré výzkumy a události v Oblasti jsou přísně tajné. V červenci 2013, v návaznosti na Zákon o svobodě informací (anglická zkratka FOIA), CIA veřejně uznala existenci základny a odtajnila dokumenty popisující historii a účel Oblasti 51.

Před několika lety běžel na televizních obrazovkách dokument National Geographic s názvem Area 51 odtajněna, kde pamětníci, kteří v Oblasti 51 pracovali, vyprávěli o přísných a často i vtipných kontrašpionážních opatření, která na základě panovala za studené války kvůli hrozně Sovětského svazu. Například, aby se vojáci na základně vyhnuly objektivům sovětských družic mapujících oblast, zjistila americká rozvědka přesné časy, kdy je na celou základnu vidět a dokonce ze kterého sovětského satelitu a podle toho se zařídili. „Na ranním bezpečnostním setkání nám dali rozpis sovětských družic, které nad námi ten den letěly," vzpomíná ve zmíněném dokumentu T. D. Barnes, bývalý specialista ze základny Area 51. „Byl to jako jízdni řád autobusů, dokonce jsme věděli, které satelity měly infračervené senzory nebo jaký to byl typ."

Zaměstnanci základny Area 51 se dle těchto rozvrhů museli řídit a kdykoliv nad oblastí měl naplánovaný přelet jeden ze sovětských satelitů, museli uklidit všechny rozpracované prototypy do hangárů. Jenže i přes velkou pečlivost nakonec Sověti podle kontrarozvědčích získali kresbu, která zcela jistě zobrazovala letoun A-12. Experti v řadách CIA si dlouho lámali hlavu, jak k těmto plánům Sověti přišli a vysvětlení bylo jednoduché a zároveň velmi chytré: stojící letouny vždy nechaly na ranveji "stín", který se sovětům ukázal na infračervených snímcích. Zastíněná část asfaltu totiž měla nižší teplotu než bezprostřední okolí, na které dopadalo slunce. I po odklizení letadel do hangáru tak na venkovní ploše zůstal teplotní obtisk, který sovětské družice byly schopny zaznamenat. A takto se Sovětský svaz dostal k onomu nákresu.²⁵

²⁵ Area 51 Declassified: Documents Reveal Cold War 'Hide-and-Seek'. *Space* [online]. 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.space.com/23476-area-51-declassified-cold-war-documents.html>

6 KAPUSTIN JAR JAKOŽTO SOVĚTSKÁ ANALOGIE AMERICKÉ OBLASTI 51

Sovětský svaz měl podle všeho vlastní základnu, která byla jakousi analogií americké Oblasti 51. Byl jím objekt 754. Sem se svázely havarované doutníkovité nebo talířovité stroje. Kapustin Jar má velmi zajímavou historii, která se začala datovat v roce 1946. Tento vojenský výcvikový tábor byl vybudován na příkaz Stalina původně jako střelnice pro rakety V-2.

Po druhé světové válce, kdy si vítězné mocnosti rozdělovaly kořist z dobitého Německa, se Američané dostali do německého vývojového střediska v Peenemünde jako první a vzali si odtud zhruba 400 vědců, včetně Wernhera von Brauna, téměř veškerou dokumentaci a několik desítek raket. Sověti dorazili jako druzí a přepravili k sobě domů zbytek týmu, dokumentů a zbylé rakety, které tam našli. S pomocí těchto zdrojů vyrobili svoje první rakety. Tehdejší vůdce Sovětského svazu Josif Vissarionovič Stalin vydal příkaz, podle kterého nešlo německé ukořistěné rakety zkoušet v Německu, proto bylo nutné postavit novou základnu vhodnou pro tyto potřeby v Rusku.

Skupina generála Vasilije Ivanoviče Voznjuka tedy provedla výběr vhodných míst pro takové zařízení. Ve finále zůstaly ve hře dvě varianty - Kapustin Jar v Astrachaňské oblasti a stanice Naurskaja Grozněnské oblasti. Když přihlédli na hlediska financí, dopravy i nároků na přesídování obyvatel ze střeleckého sektoru, vojáci považovali za výhodnější Naurskou stanici. Přesto byl rozhodnutím vlády a ÚV z 3. června 1947 vybrán Kapustin Jar. Generál Vozňjuk se stal prvním náčelníkem polygonu.

Jako polygon bylo vybráno území o rozloze 650 km², na severozápadu Astrachaňské oblasti, zhruba 100 kilometrů od Volgogradu, tehdy Stalingradu, u dnešní hranice s Kazachstánem – na jehož území je dnes Bajkonur. První start ukořistěné balistické rakety byl uskutečněn v roce 1947 pod vedením Sergeje Koroljovova. Oproti tomu Američané vystřelili první raketu V-2 již v roce 1946

Právě na tomto kosmodromu se psaly první řádky historie kosmické éry lidstva. Z přísně utajované raketové střelnice Sovětského svazu v pustých pláních kazašské stepi

odstartovala 4. října 1957 první umělá družice a později, 12. dubna 1961, i první člověk na oběžnou dráhu kolem Země. Byl jím Jurij Alexejevič Gagarin.²⁶

7 NEZDARY TAJNÝCH OPERACÍ

Personál tajných služeb v rámci vedení války rapidně vzrostl po druhé světové válce a jeho role byla mnohem důležitější než v jakémkoliv předchozím válečném konfliktu. Vlády byly toho názoru, že v tajných službách našly všestranně použitelný nový nástroj své moci, díky jemuž budou moci mnohem lépe či zcela jiným způsobem vyřešit nastalé problémy mezinárodní bezpečnostní politiky i budoucích válek. Jenže brzy se ukázalo, že tato naděje je v mnoha ohledech naprosto přehnaná. Reformy tajných služeb, které se děly po roce 1945, sice přinesly vylepšený, rozsáhlý a velice profesionální nástroj moci, ale zároveň byla první poválečná léta plná nezdarů, za něž v žádném případě nebyly zodpovědné pouze tajné služby, ale hlavně političtí vůdci, šéfové států a vlád, jejich ministři a manažeři tajných služeb.

Britské a americké tajné služby se dopustily ve dvou případech velkých přešlapů. Šlo zaprvé o nesprávné odhady v souvislosti se sovětským jaderným projektem a za druhé, což byl mnohem větší neúspěch, o operaci během korejské války.

Americké a britské metody technické analýzy použité při sledování sovětského vývoje atomových zbraní byly i z dnešního pohledu naprosto úchvatné. Položily základ současného dozoru nad porušováním politiky nešíření jaderných zbraní. Ze špatného propočtu termínu sovětského jaderného testu nevznikla žádná bezprostřední škoda. V druhém případě šlo již o velké selhání západních tajných služeb. Americké tajné služby vyprodukovaly chybné odhady na počátku a v průběhu korejské války, kterým bylo možné zamezit a stály mnoho lidských životů a prestiže na poli mezinárodní politiky. Západ byl šokován útokem severokorejců na Jižní Koreu, který se stal 25. června roku 1950. Západní tajné služby měly sice přehled o aktivitách komunistických režimů, ale americké vedení i CIA považovaly za naprosto vyloučenou možnost, že by mohlo dojít

²⁶ PACNER, Karel a Antonín VÍTEK. *Půlstoletí kosmonautiky: kroky, skoky a pády na cestě do vesmíru*. Praha: EPOCH, 2008. ISBN 978-80-87027-71-4.

k takovému výpadu bez viditelné účasti Sovětského svazu, a tudíž i bez zjevného sovětského záměru vyvolat válku velmocí. Dnes již víme, že Stalin skutečně nechtěl vyvolat bezprostřední zahájení války a opakovaně se severokorejským komunistům zdráhal posvětit útok. Nicméně jim dodal množství moderních zbraní a válečné výstroje, díky jimž si Severní Korea rychle vytvořila nezanedbatelný vojenský potenciál a tak od počátku 50. let měla velkou převahu nad slabými jihokorejskými ozbrojenými silami.

Během této války se potvrdilo, že je velice obtížné pomocí nástrojů západní špionáže proniknout k rozhodujícím činitelům sovětského tábora. Zůstala pouze možnost odvozovat jejich záměry z vojenských důkazů – pohybů oddílů, rozsahu rádiového spojení, válečných zajatců atd. Nebezpečí klamných akcí bylo ale tomto případě velmi vysoké. Americká vojenská špionáž v korejské válce neuspěla. Vinou zrady Američana Williama Weisbanda nemohly USA od konce roku 1949 dešifrovat sovětskou vojenskou radiokomunikaci. Kvůli tomu byli odkázáni na zprostředkované zprávy od svých partnerů Jihokorejců a taiwanských členů tajných služeb. Ti však byli jednak zkorumpovaní a také byly tyto tajné služby podvráceny komunisty.

Při zpětném zhodnocení korejské války musela být při vnitřních šetřeních vyvozena zdrcující bilance činnosti amerických tajných služeb během této války. Většina špionážního zpravodajství byla nepřáteli zkreslena, téměř všechny tajné operace skončily nezdarem – zpravidla z důvodu nepřátelské infiltrace již od samého začátku operací.²⁷

Americký prezident Harry Truman poté, co američané nasadili vojáky na podporu Jižní Koreje a námořní flotilu umístili do moře u Taiwanu aby zabránila válce mezi dvěma Čínami, položil svým tajným službám otázku, jaká rizika by s sebou neslo rozšíření války. Zasáhly by komunistická Čína, nebo Sověti, nebo obě velmoci současně? Analytici CIA dospěli k názoru, že je to velice nepravděpodobné, zvláště poté, co komunistická Čína již zmeškala nejpříznivější okamžik k útoku. Dalším argumentem pro tento postoj byl názor, že politiku Číny určovali Sověti, kteří nemohli připustit čínskou účast bez akutního válečného nebezpečí pro samotný Sovětský svaz. Peking mimoto nemohl mít zájem na

²⁷ WEINER, Tim. *Legacy of ashes: the history of the CIA*. New York: Doubleday, c2007. ISBN 978-0-385-51445-3. str. 49-5

vytvoření ještě silnější závislosti na Moskvě.²⁸ Navzdory těmto předpovědím zasáhlo do války 300 000 čínských „dobrovolníků“, poté co 200 000 z nich již nepozorovaně překročilo hraniční řeku Yalu. Tato vojenská akce se uskutečnila se souhlasem Sovětského svazu, ale bez oficiálního moskevského či pekingského vyhlášení váky.

Neúspěch Američanů a potažmo západního světa se týká ve stejné míře operací tajných služeb, tak vojenských akcí. Jedním z mála úspěchů Američanů bylo získání dukazu o tom, že v čínském pohraničí je připraveno 200 sovětských bombardérů a že sovětské piloty přelétají nad Koreou v nejmodernějších strojích MIG-15, ačkoliv SSSR na veřejnosti vehementně odmítal svou vojenskou účast v tomto konfliktu.

8 SLAVNÍ ŠPIONI

Následující špioni si udělali velké jméno ve svých zemích, tak i v zahraničí díky svým tajným, skandálním a leckdy i sexuálním jednáním. V době války i míru jsou špioni plní špioni důležitou roli při získávání informací pro jejich národ (někdy se může jednat o špiony pracující pro dva nepřátelské národy). Zde jsou příběhy těch nejslavnějších špiónů historie.

8.1 MATA HARI

Mata Hari bylo krycí jméno pro Margarethu Geetruidu Zelleovou narozenou v Nizozemsku. Živila se jako tanečnice prostitutka pro vyšší společnost v Paříži. Po rozvodu s jejím manželem v roce 1905 se vydala na dráhu exotické tanečnice a začala si říkat Mata Hari (což v jávanštině znamená „slunce“). Vydávala se za princeznu z Jávy a v těchto dobách byla často fotografována buď s malou vrstvou oblečení či zcela nahá. Stýkala se s vyšší třídou a po čase se z ní stala kurtizána mnoha důležitých vysoce postavených mužů z armády a politiky. To jí dosadilo do velmi dobré pozice pro získávání informací.

²⁸ STEININGER, Rolf. *Der vergessene Krieg: Korea, 1950-1953*. München: Olzog, c2006. ISBN 9783789281754. str. 66.

Při první světové válce zůstalo Nizozemsko v neutrální pozici, což Matu Hari, nizozemskou občanku, opravňovalo přecházet volně hranice. V lednu roku 1917 německý vojenský atašé v Madridu poslal zakódovaný rádiový signál do Berlína, v němž stálo, že dostávají excelentní informace od německého špiona s kódovým označením H-21. Francouzská tajná služba tento signál dešifrovala a pod označením H-21 byli schopni identifikovat Matu Hari. V únoru 1917 byla zatčena v pařížském hotelu. Následně byla souzena a shledána vinnou za špionáž, byla popravena popravčí četou 15. září 1917 ve 41 letech.

8.2 JULIUS A ETHEL ROSENBERGOVI

Julius a Ethel Rosenberg byli američtí komunisté, kteří byli popraveni za předávání jaderných tajemství Sovětskému svazu. Setkali se Komunistického svazu mládeže v roce 1936, kde byl Julius vedoucím. Julius byl rekrutován KGB v roce 1942 a byl považován za jednoho z nejlepších špiónů, jaké KGB měla. Přeposílal sovětům utajované informace, včetně takových, které později vedli k sestřelení amerického špionážního letounu U-2 v roce 1960.

Obrázek 7: [Julius a Ethel Rosenbergerovi](#)

Julius také rekrutoval mnoho lidí, kteří sympatizovali s KGB. Zásoboval KGB tisíci dokumenty z Národního poradního výboru pro letectví včetně kompletního souboru projekčních a výrobních výkresů pro bojový letoun Lockheed P-80 Shooting Star. Bývalý

strojník v USA, seržant David Greenglass se přiznal, že předával tajné informace Sovětskému svazu, ale že do toho byl zapleten ne vlastní vinou, ale kvůli jeho švagrovi, Julius Rosenberg. On hned nazačátku popřel, že by se špionáží měla ockoliv společného jeho sestra Ethel. Oba Rosenbergové byli zatčeni.

Proces s Rosenbergovými začal v roce 1951. Hlavní svědek obžalovy, David Greenglass, řekl, že jeho žena Ethel posílala Sovětům nukleární tajemství, které ji svěřil při rodinné konverzaci a že předal Juliovi nákres imploze jednoho druhu atomové bomby. Oba sourozenci byli zledáni vinnými a odsouzeni k smrti. Jejich usvědčení podpořilo vyšetřování senátora McCarhyho protiamerických aktivit. Oba Rosenbergerovi byli popraveni na elektrickém křesle v roce 1953.

8.3 ALDRICH AMES

Obrázek 8: [Aldrich Ames](#)

Ames je bývalý důstojník CIA, který byl v roce 1995 odsouzen za špionáž pro Sovětský svaz. Při své první misi jakožto důstojník byl poslán do turecké Ankaty, kde bylo jeho úkolem lokalizovat sovětské důstojníky tajné služby a získat je na stranu USA. Kvůli finančním problémům v osobním životě způsobeným závislostí na alkoholu a mrháním peněz začal Ames plnit tajné úkoly ve službách Sovětského svazu v roce 1985, když vešel do sovětské ambasád ve WASHINGTONU aby nabídl tajemství za peníze.

Ames byl přidělen k evropskému úřadu CIA, kde měl přímý přístup k identitám agentů CIA působících v KGB a sovětské armádě. Informace, které Sovětům poskytoval, vedly k odhalení nejméně stovky agentů CIA a k popravě nejméně deseti z nich. Nakonec Sovětům vyrazil totožnost všech agentů CIA, kteří operovali v Sovětském svazu a dostal za to odměnu 4,6 milionů amerických dolarů. Ames peníze využil pro pohádkový život, který přesahoval jeho možnosti z platu agenta CIA; kupoval si drahé šperky, auta a dům v hodnotě půl milionu dolarů.

V roce 1958 si začalo vedení CIA všimnout, že rychlým tempem ztrácejí své agenty. Z neznámých důvodů ze začátku odmítali variantu, že by byli infiltrováni KGB, spíše předpokládali, že byli odposloucháváni pomocí speciálních zařízení. Když konečně byla FBI přizvána k vyšetřování, stal se z Amese hlavní podezřelý. Kvůli obavě, že by v rámci plnění úkolu pro CIA uprchl do Ruska, ho FBI i s jeho ženou zatkla na letišti. Rozsudkem mu byl trest do konce života bez možnosti podmíněčného propuštění.²⁹

8.4 GIACOMO CASANOVA

Posledním špiónem, kterému se budu v této kapitole věnovat, je Giacomo Casanova. Znám je především pro svou lásku k ženám a knize *Dějiny mého života*, která nám dává možná nejlepší obrázek o životě v 18. století, který dnes máme k dispozici. Díky finanční podpoře od své matky herečky mu bylo umožněno chodit do školy a získat velmi dobré vzdělání. To mu umožnilo aby se stal právníkem.

Obrázek 9: [Giacomo Casanova](#)

²⁹ REITZ, Manfred. *Špióni, kteří měnili svět: od faraonů po Matu Hari*. Líbeznice: Víkend, 2008. ISBN 978-80-86891-80-4.

V průběhu mnoha let měl romantické aférky s velkým množstvím mocných žen, což z něho udělalo mocného muže. Nabil a posléze pozzbil majetek ve velmi rychlém sledu (jednou se mu podařilo za jednu noc utratit v přepočtu na dnešní peníze více než milion eur).

V letech 1774 a 1782 působil jako špion pro benátské státní inkvizitory. Není přesně známo, jaká byla jeho role, protože jeho slavný deník končí rok před tím, než začal pracovat jako špion. V roce 1782 byl vyhoštěn z Benátek za šíření pomluvy o muži z vedení města. Po vyhoštění se živil jako knihovník na zámku hraběte Josefa Karla Eusebia z Valdštejna v Duchcově v Čechách. Tam strávil poslední a velmi smutné roky svého života, ponížen rolí služebníka a již nepochopen, a navíc považován za přežitek navždy zmizelé epochy. Z Duchcova Casanova údajně napomáhal Francouzské revoluci, k pádu Benátské republiky, k pádu jeho světa. Nebo přinejmenším toho světa o němž snil, že se stane jeho pevnou součástí. Jeho poslední útěchou, kromě velkého množství dopisů od benátských přátel, již ho zpravovali o dění v jeho rodném městě, bylo sepisování díla *Histoire de ma vie*, autobiografie, jež pohltila všechny jeho zbývající síly, neboť ji psal ve vytrvalém zanícení, téměř jako by chtěl předejít smrt, kterou už cítil přicházet.³⁰

9 KAREL KÖCHER

Jediný komunistický špion, který kdy pronikl do CIA, to je vizitka Čecha Karla Köchera. V roce 1965 byl Karel Köcher vysazen do Spojených států amerických a jeho úkol zněl téměř nesplnitelně: infiltrovat se do amerických zpravodajských služeb. V Americe ho doprovázela jeho žena Hana a oba si získali pověst antikomunistů. Nejdříve pracoval u Zbigniewa Brzezińského (v letech 1977 – 1981 bezpečnostní poradce amerického prezidenta Jimmyho Cartera), poté mu v roce 1973 CIA skutečně nabídla místo v jednom ze svých nejtajnějších oddělení. Mise byla splněna. V roce 1984 manžele Köcherovy zatkla FBI. Jeho přátelé žasli: Jak tenhle výstřední chlapík, který se vždycky

³⁰ Top 10 Famous Spies. *Listverse* [online]. New York: Listverse, 2007 [cit. 2017-02-05]. Dostupné z: <http://listverse.com/2007/08/24/top-10-famous-spies/>

choval přesně opačně, než by se nenápadný agent měl chovat, mohl být komunistický špion?

Ze dvou tmavomodrých dodávek, které před jedenáctou dopoledne přijely na liduprázdný most, vystoupilo několik mužů. Mezi šedivými postavami agentů FBI vynikal kníratý padesátník s obrovským hnědým kožešinovým límcem a tmavým kloboukem na hlavě. Následovala ho drobná a navzdory nedávno oslaveným dvačtyřicátinám velmi atraktivní plavovláska, v černém norkovém kožichu a bílé kožešinové čepici. Byli to Karel a Hana Köcherovi.³¹

Obrázek 10: [Karel Köcher](#)

Jeho krycí jména byla Rino, Turian a Pedro. Díky jeho vynikajícím znalostem angličtiny byl Köcher vybrán, aby se stal takzvaným agentem krtkem na Západě. V roce 1965 Köcher a jeho manželka, Hana Köcherová, dcera úředníka komunistické strany, na oko emigrovali do Spojených států přes Rakousko vydávající se za prchající disidenty. Jeho jazykové znalosti a status přeběhlíka pomáhal Köcherovi získání zaměstnání v Rádiu Svobodná Evropa a celoroční pobyt na Indianské univerzitě. Do New Yorku se

³¹ ŠEVELA, Vladimír. *Český krtk v CIA: cesta Karla Köchera z STB přes americké tajné služby do Prognostického ústavu*. Praha: Prostor, 2015. ISBN 978-80-7260-320-6.

z Indiany vrátil v roce 1967 a získal na Columbijské univerzitě doktorát z filosofie a v roce 1971 se stal americkým občanem.

S očištěním jeho nadřízených ve Státní bezpečnosti po následcích sovětské invaze do Československa v 1968 se Köcher ocitl mimo kontakt se státní službou a tak nabídl své znalosti a schopnosti FBI ve snaze je použít proti Sovětům, ale FBI neměla o jeho služby zájem. Poskytování informací z jeho strany pro StB od roku 1969 bylo stále méně časté, ale on pokračoval v integraci s americkou společností. V listopadu 1972 složil zkoušku a byl zaměstnán v CIA. Po několika letech v roli tzv. *spáče* byl CIA najat jako tlumočnický/analytický díky jeho falešnému disidenstkému pověření a znalostí řady východoevropských jazyků. Dostal vysokou bezpečnostní prověrku a za úkol měl překlady a analýzu dokumentů předaných agenty CIA a přepisů odposlechů.

Köcher díky tomu navázal znovu pevné vztahy s Stb, potažmo Sovětským svazem a rychle se stal jedním z nejlepších zdrojů informací, jaký Sovětský svaz měl, což mu umožňovalo efektivně se připravovat na utajené akce vedené CIA. Nakonec byl ale odhalen a dne 27. listopadu roku 1984 byl FBI zadržen a on a jeho žena byli podrobena několikadennímu vyslýchání. Byli zatčeni, odsouzeni a uvězněni, Köcher na doživotí.

Nakonec byli Köcher s manželkou v Berlíně na pověstném mostě Glienicke Brücke spolu se třemi dalšími agenty vyměněni za sovětského disidenta Natana Šaranského a dalších šest osob. Köcher byl v Československu přivítán jako hrdina a dostal dům a na tu dobu luxusní automobil jako odměnu za jeho služby. Také mu byla přidělena pozice v Pražském prognostickém ústavu, kde pracovalo mnoho budoucích politiků, včetně pozdějších prezidentů Václava Klause a Miloše Zemana.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo věnování se vývoji tajných služeb od počátků, přes příklady tajných akcí v historii, uvedení několika slavných špiónů a jejich příběhů, včetně nejslavnějšího československého špiona Karla Köchera, rozepsal jsem se například o šifrovacím stroji Enigma, nejvýznamějších tajných organizací, jejich organizačním strukturách, včetně zmínky o českých zpravodajských službách až k pojednání o nezdarech těchto organizací.

V rámci světových tajných služeb jsem se věnoval jejich historií, způsobem získávání informací a jejich interpretací a využitím a na konec kapitoly Francisem Walsinghamem, duchovního otce moderní špionáže. Dále jsem se v práci zaměřil na šifrovací stroj Enigma a vlivu prolomení jeho šifrování na konec druhé světové války. Také jsem pojednal o Humintu - způsobu sběru dat a jeho důležitosti. Do práce jsem zakomponoval zajímavost o tom, jakou spojistost mají tajné akce se selfie, fenoménem dnešní doby.

V dalších kapitolách jsem vymezil prostor pro tajné služby jako americká CIA, sovětské KGB a GRU, či izraelský Mossad. Podrobněji jsem popsal jejich organizační struktury a historický vývoj. Americká Oblast 51 a sovětský Kapustin Jar byly dalším tématem, na které jsem se zaměřil. V práci jsem také zmínil několik nezdarů tajných služeb, potom o rozdělení zpravodajských služeb na českém území a přidal jsem několik příběhů lidí, kteří vešli do historie jako slavní špioni. Byli mezi nimi lidé jako Mata Hari, Julius a Ethel Rosenbergovi, Giacomo Casanova a další.

V práci jsem používal množství zahraničních zdrojů, což jsem si předsevzal před začátkem mé práce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ŠEVELA, Vladimír. *Český krtek v CIA: cesta Karla Köchera z STB přes americké tajné služby do Prognostického ústavu*. Praha: Prostor, 2015. ISBN 978-80-7260-320-6.

PACNER, Karel a Antonín VÍTEK. *Půlstoletí kosmonautiky: kroky, skoky a pády na cestě do vesmíru*. Praha: Epoque, 2008. ISBN 978-80-87027-71-4.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ED. WOLFGANG KRIEGER. [Z NĚMECKÉHO ORIG. PŘEL. EDUARD SVĚTLÍK]. *Tajné služby ve světových dějinách špionáže a utajené akce od antiky po současnost*. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 9788073363000.

ED. WOLFGANG KRIEGER. [Z NĚMECKÉHO ORIG. PŘEL. EDUARD SVĚTLÍK]. *Tajné služby ve světových dějinách špionáže a utajené akce od antiky po současnost*. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 9788073363000.

HUTCHINSON, Robert. *Elizabeth's Spymaster: Francis Walsingham and the Secret War That Saved England*. 2. doplněné vydání. Londýn: Weidenfeld & Nicolson, 2006. ISBN 978-0312368227.

BLACK, Ian a Benny MORRIS. *Mossad: izraelské tajné války : dějiny izraelské tajné služby*. Vyd. 3., V Jotě 2. Brno: Jota, 2006. Nové obzory (Jota). ISBN 80-7217-392-8.

STEININGER, Rolf. *Der vergessene Krieg: Korea, 1950-1953*. München: Olzog, c2006. ISBN 9783789281754.

WEINER, Tim. *Legacy of ashes: the history of the CIA*. New York: Doubleday, c2007. ISBN 978-0-385-51445-3.

REITZ, Manfred. *Špioni, kteří měnili svět: od faraonů po Matu Hari*. Líbeznice: Víkend, 2008. ISBN 978-80-86891-80-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

The history of spying. Spies and spying [online]. Londýn: Weebly, 2013 [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://spiesandspying.weebly.com/the-history-of-spying.html>

Den, kdy začala kosmická špionáž. Záběry z družice se chytaly do sítí. *Technet* [online]. Praha: Technet, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://technet.idnes.cz/kosmicka-spionaz-zabery-z-druzice.html>

INTelligence: Human Intelligence. *Central Intelligence Agency* [online]. Washington, USA: CIA, 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2010-featured-story-archive/intelligence-human-intelligence.html>

1937 Enigma Manual - English Translation. *Bob Lord's Home Page* [online]. Lord, 2010 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.ilord.com/enigma-manual1937-english.html>

Enigma exhibition in London pays tribute to Poles. *The News* [online]. The News, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: Enigma exhibition in London pays tribute to Poles About CIA. *Central Intelligence Agency* [online]. CIA, 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/about-cia>

Leadership. *Central Intelligence Agency* [online]. Washington, USA: CIA, 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/about-cia>

Main Intelligence Administration (GRU). *Global security* [online]. 2010: Global security, <http://www.globalsecurity.org> [cit. 2017-02-05]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/gru.htm>

Russia military spy boss 'sacked'. *BBB News* [online]. Londýn, VB: BBC, 2009 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8016371.stm>

Main Intelligence Administration (GRU). *Global security* [online]. Global security, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/gru.htm>

Russian Spetsnaz – GRU – KGB – FSB – MVD – Alpha – Vypel. *Systema Spetsnaz* [online]. Moskva, Rusko: Russian Martial Art, 2015 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.systemaspetsnaz.com/russian-spetsnaz-gru-kgb-fsb-mvd>

Spetsnaz Equipment. *Global security* [online]. Global security, 2016 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/spetsnaz-equipment.htm>

Area 51 Declassified: Documents Reveal Cold War 'Hide-and-Seek'. *Space* [online]. 2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.space.com/23476-area-51-declassified-cold-war-documents.html>

O nás. *Bezpečnostní informační služba* [online]. Praha [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas.html>

Kdo jsme. *Vojenské zpravodajství* [online]. Praha [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.vzcr.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>

Kdo jsme? *Úřad pro zahraniční styky a informace* [online]. Praha [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://uzsi.cz/cs/kdo-jsme/>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Francis Walsingham.....	13
Obrázek 2: Šifrovací stroj Enigma.....	18
Obrázek 3: Znak CIA.....	21
Obrázek 4: Logo KGB	27
Obrázek 5: Specnaz GRU	33
Obrázek 6: Speciální balistický nůž vytvořen pro Specnaz.....	34
Obrázek 7: Julius a Ethel Rosenbergerovi	48
Obrázek 8: Aldrich Ames	49
Obrázek 9: Giacomo Casanova.....	50
Obrázek 10: Karel Köcher	52

Seznam tabulek

Tabulka 1: Organizační struktura CIA.....	24
---	----

Seznam grafů

Graf 1: Rozdíl ve financování zpravodajských služeb a nákladů pro obranu USA mezi lety 1980 a 2000.....	23
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Novinové titulky po bombových útcích v Londýně.....	60
--	----

Příloha 1 - Novinové titulky amerických novin po hrůzných bombových útocích v Londýně roku 2005

Příloha 1: Novinové titulky po bombových útocích v Londýně

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zdeněk Maier

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Kombinované

Název práce: Historie světových tajných služeb a jejich význam pro společnost

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 46

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 6

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 19

Počet internetových zdrojů: 16

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek